

ממנו לסלוח לעון האנשים אשר לא שמרו לשונם, כי לא יפלא הדבר, אם נמצא בהמון רב כזה אנשים עזי-נפש אחדים וצעירים נבערים מתבונה, ואין לאל-ידם להבדיל את החטאים, כי כבר נחם כל איש על אשמתו והוא מכחש בדבר אשר עשה, ואם הוא (פלורוס) דורש באמת ובתמים לחזק את השלום בקרב העם ולהציל את העיר למען הרומאים, עליו לשים לב לרבים הנקיים מאשם ולהעביר בגללם את עון המעטים ולא להרגיז את כל העם הגדול הרודף שלום באשמת נבזים אחדים.

ט. לדברים האלה חרה אף פלורוס מאד וקרא בקול אל אנשי-הצבא לבז את השוק העליון ולהמית את כל הנמצאים שם. באהבת בצעם שמחו אנשי-הצבא לפקדת הנציב ובזזו את המקום אשר נשלחו אליו וגם פרצו בכל הבתים ושחטו את יושביהם. ברחובות העיר נחפזו האנשים לברות והנתפשים נרצחו באכזריות חמה, ולא היה שד ורצח אשר לא עשו הרומאים ביום ההוא. אנשי-הצבא תפשו אזרחים אוהבי-שלום והביאו אותם אל פלורוס והוא צוה לדוש את בשרם בשוטים ולהוקיעם על צלבים. ומספר כל הנהרגים ביום ההוא, האנשים והנשים והטף, היה שלשת אלפים ושש מאות א). ואת סאת הפרענות הגדילה עוד אכזריות הרומאים, אשר לא נראתה עוד כמות, כי נועזו פלורוס לעשות דבר, אשר לא עולל עוד איש לפניו: הוא צוה להלקות לפני הבימה אנשים ממעמד הרוכבים ולהוקיעם על צלבים, אף כי האנשים היהודים האלה נשאו משרת כבוד בקרב הרומאים.

פרק חמשה-עשר

ברניקי התחננה אל פלורוס על היהודים לחנם. אש המרד שקעה, אולם פלורוס הפיח אותה מחדש.

א. ובעת ההיא נמצא המלך אגריפס באלכסנדריה, כי נסע שמה לברך את אלכסנדרוס ב), אשר שלח אותו גירון אל מצרים ומלא את ידו להיות שם לנציב. אולם ברניקי אחות אגריפס היתה אז בירושלים ולבה חלל בקרבה למראה רשעת הצבא. פעם בפעם שלחה את שרי הרוכבים אשר לה ואת שומרי ראשה לבקש את פלורוס, כי יאסף את ידי המרצחים. אולם פלורוס לא שם לבו למספר הנרצחים הגדול ולא למעלת האשה, אשר שלחה אליו לבקש רחמים עליהם, כי רק אל בצעו לטש את עיניו, ולא:

(א) ככה בכל ההוצאות הישנות, ובהוצאות ניוז: שש מאות ושלושים.

(ב) קבריוס אלכסנדרוס, שהיה מקום נציב ביהודה (פ'ט, פרק י"א, ו; פרק י"ב, א).

שמע לקולה. וחמת זדון אנשי-הצבא נתכה גם על המלכה ונקל היה בעיניהם להתעלל ביהודים הנתפשים ולשחוט אותם לעיניה, כי גם אותה הכו נפש כמעט, לולא קדמה לברוח אל חצר המלך ושם ישבה כל הלילה יחד עם שומרי ראשה, בפחדה פן יפרצו אנשי-הצבא בבית. היא באה אל ירושלים לשלם את נדרה לאלהים, כי חק הוא לאנשים, אשר יצאו בשלום ממחלה רעה או מצרה אחרת, לקבל עליהם בנדר, כי שלשים יום בטרם יביאו את קרבנם ינזרו מן היין ולאו יגלחו את שערם א). ובשלם ברניקי את נדרה עמדה יחפה לפני הבימה והתחננה אל פלורוס ועל עמה, אך פלורוס לא בוש מפניה, וגם חייה היו תלואים לה מנגד.

ב. הדברים האלה נעשו בששה-עשר לחדש ארטמיסיוס (אִיר) וממחרת היום מהר כל העם אל השוק העליון והתאבל על ההרוגים בועקה גדולה ומרה וקללות רבות נזרקו מפי ההמון כנגד פלורוס. וראשי העם יראו את הדבר הזה מאד ויצאו יחד עם הכהנים הגדולים וקראו את בגדיהם והתנפלו לרגלי העם והפצירו בו לכבוש את כעסו, לבל יעלה את חמת פלורוס עד להשחית ולא יוסיף צרות חדשות על כל הרעה אשר מצאתהו. ההמון נפתה במהרה למלא אחרי הדברים האלה, כי נשא את פני האנשים המפילים לפניו תחנוניהם וגם בטח, כי לא יוסיף פלורוס לעשות רשע.

ג. ופלורוס התעצב אל לבו, בראותו כי כבתה אש המרד, ובקש לו עצה להפית אותה מחדש. הוא שלח לקרא לכהנים הגדולים ולחשובי העם ואמר להם, כי רק בזה יתנו מופת, כי לא יוסיף העם מעשי מרד, אם יצאו לקבל בכבוד את פני אנשי-הצבא הבאים מקיסריה, כי עוד שני גדודים (קוהורטות) עלו משם. בעוד טובי ירושלים מועיקים את העם ולמלא אחרי דברי הנציב שלח פלורוס פקדה אל שרי-המאות אשר בשני הגדודים, לבל ידברו שלום ליהודים היוצאים לקראתם לברכם ויתנפלו עליהם בחרב, אם יחרפו אותו בפניהם. והכהנים הגדולים אספו את העם בהר-הבית ובקשו אותו לצאת לקראת הרומאים לשלום ולקדם את פני הגדודים בברכה טרם תבוא עליהם רעה נוראה. אולם שוחרי המרד מאנו לשמוע בקולם ואחרי הוצא בירושלים נספח רב העם על מרי-הלב האלה.

ד. אז יצאו כל הכהנים ומשרתי בית ה' ונשאו לפניהם את כלי המקדש ואת בגדי הכהנה, אשר בהם היו משרתים בקדש, והמנגנים והמשוררים אשר במקדש לקחו אתם את כלי השיר וכלם התנפלו לרגלי העם וחלו את פניו לשמור על כלי הקדש אשר בידיהם ולבלי תת פתחון-פה לרומאים לבז את אוצרות בית-האלהים. מה נורא היה מראה הכהנים

א) הדבר נשתבש כנראה על-ידי המעתיקים הנכרים של המקור היווני.

הגדולים בשימם עפר על ראשם ובקרעם את בגדיהם ובחשפם את סגור לבם; הם קראו אל האנשים הידועים בנקבם שם כל אחד מהם, וגם התחננו אל כל העם, לבל יהיה הדבר הקטן הזה קל בעיניהם ולא יסגירו את עיר קדשם בידי הרוצים להתריכנה: „מה בצע יהיה לאנשי-הצבא הרומאים, כאשר יתנו להם היהודים כבוד? ובמה יונח לכם מהרעה אשר מצאתכם, אם לא תצאו לקבל את פניהם כיום הזה? אולם אם תקדמו בכבוד את פני הבאים כמשפט, הלא תסתמו בזאת את פי פלורוס, המבקש לו תאנה להקדיש עליכם מלחמה, וככה תהיה לכם עירכם לשלל ולא תוסיפו לשבוע מכאובות. הן מעשה כסל נורא יהיה, כאשר ישמע עם גדול כזה בקול מחרחרי ריב מתי-מספר, תחת לא־עץ אותם להודות לדברי הרבים”.

ה. כדברים האלה דברו הכהנים הגדולים על לב העם וגם השקיעו את רוח הנרגנים בדברי אימה וכבושים, ואחרי-כן יצאו בראש העם במנוחה ובסדר לקדם את אנשי-הצבא, וכאשר קרבו אליהם ברכו אותם לשלום. אולם הרומאים לא ענו לברכתם ומריבי-פלורוס הרימו קול צעקה. והדבר הזה היה האות הנתון לרומאים: מיד הקיפו אנשי-הצבא את ההמון והכו אותו במקלות וגם רדפו אחרי הבורחים ורמסום בפרסות סוסייהם. רבים נפלו ביום ההוא ממכות הרומאים ורבים ועצומים מאלה היו למרמס לרגלי אחיהם. כי נורא היה הדחק בשערי העיר, כאשר רצה כל אחד לעבור את חברו ולהמלט, והדבר הזה עצר את כל הבורחים. ונורא היה גם מות הכושלים במנוסתם, כי נחנקו ונרמסו ברגלי האצים אחריהם, עד אשר לא נכרו עוד פניהם ולא נשאר אף חלל אחד אשר ידעו בו קרוביו כי זה הוא, לקברו עם אבותיו. ואנשי-הצבא פרצו עם הפליטים יחד בשערי העיר והכו מבלי הרף את האנשים אשר נפלו בידם ולחצו את ההמון דרך המגרש הנקרא ביזיתא*) אל העיר ובקשו לבקוע להם דרך ולכבוש את הרה-בית עם הבירה (מצודת אנטוניה) יחד. כי פלורוס התאווה ללכדם, ועל-כן הוציא את אנשי-צבאו מחצר המלך ונסה להבקיע אל הבירה. אולם מזמתו הרעה לא קמה, כי התיצב העם לקרב לצמת אנשי-צבאו והשיב את ימינם אחור. רבים עמדו על גגות הבתים והמטירו משם אבנים על ראשי הרומאים, וכאשר עיפה נפש אלה ממטר אבני הקלע ממעלה וגם קצרה ידם לפלס דרך בין המונות האנשים, אשר סגרו את רחובות ירושלים, נסוגו אחור וישבו אל מקום מחנם אשר בחצר המלך.

ו. והמתקוממים יראו, פן יעלה פלורוס עוד הפעם דרך הבירה ויכבוש את הרה-בית, ועל-כן מהרו לעלות ולהרוס את האולמים המחברים את הר-

(*) בספרות התלמודית ביציתא, בצעתא.

הבית אל הבירה. ובדבר הזה התקררה תאות פלורוס ואהבת בצעו. כי כל מומתו היתה לבז את אוצר בית-המקדש, ועל-כן השתוקקה נפשו להבקיץ אל המצודה. ואחרי אשר נהרסו האולמים שלח לקרא לכהנים הגדולים ולמועצת-העם (הסנהדריה) ואמר להם, כי יצא את פני העיר וישאיר בה מספר אנשי-צבא כטוב בעיניהם. הם הבטיחו, כי יעשו ככל אשר לאל-ידם להקים את המנוחה ולהפך את עצת המרד, אם ישאיר להם גדוד (קוהורטה) אחד, רק לא את הגדוד אשר נלחם ביהודים, כי מרה עליו נפש כל העם על הצרות אשר עולל לו. ופלורוס הבדיל להם גדוד אחד למלא את משאלותיהם ושב עם שארית חילו אל קיסריה.

פרק ששה-עשר

צסטיוס שלח את נאפולייטנוס שר-האלף לחקור את המעשים שקרו ביהודה. אגריפס נשא נאום לפני היהודים להפך את מחשבת המרד.

א. פלורוס בקש לו דרך אחרת להביא מלחמה בשערי ירושלים ושלח אל צסטיוס מכתב מלא כזבים על-דבר מרד היהודים והתגולל עליהם, כי התגרו אתו מלחמה, וגם ספר, כי מהם יצאה הרעה, אשר עשה הוא להם. אולם גם ראשי ירושלים לא חבקו את ידיהם, כי מהרו לכתוב אל צסטיוס — וברניקי יחד אתם — על כל התועבות אשר עשה פלורוס בירושלים. וכאשר קרא צסטיוס את דברי פלורוס ואת דברי היהודים נועץ את שרי צבאותיו, והם החליטו, כי יעלה צסטיוס עם צבאו על ירושלים, למען יעשה שפטים במתקוממים, כאשר יאמן הדבר, כי פרץ שם מרד, או יחזק את השלום עם היהודים, אם נשארו נאמנים בבריתו. אך צסטיוס בחר לשלוח אחד מחבריו, למען יחקור את המעשים אשר היו בירושלים ויתפן את רוח היהודים היושבים שם ויודיע אותו דבר-אמת, על-כן שלח אל ארץ יהודה את נאפולייטנוס, אחד משרי-האלף. בקרבת יבנה פגש הצייר הזה את אגריפס המלך בשובו מאלכסנדריה וספר לו על-דבר משלחתו ועל סבת הדבר.

ב. והכהנים הגדולים וראשי היהודים והמועצה יצאו לקראת המלך לברכו, ואחרי תתם לו כבוד התאונו באזניו על האסונות אשר מצאו אותם וספרו לו את מעשה האכזריות של פלורוס. אמנם אגריפס נרגז לדברים האלה, אולם בתחבולות פקד את אפו על היהודים, אשר חמל עליהם בלבבו, בבקשו להשפיל את רוחם ולהרחיק מהם כל מחשבת נקמה, פן יאמרו בלבם, כי סבלו על לא עון בידם. האנשים האלה היו בחירי העם, וכלם היו רודפי שלום, כי חסה עינם על רכושם, ועל-כן הבינו את מחשבת המלך הטובה

עליהם. גם עם ירושלים יצא כששים ריס מן העיר לקבל את פני אגריפס ונאפוליטנוס, ולפני ההולכים עברו נשי ההרוגים בקול בכי תמרורים, ולשמע יללתן קשר כל העם מספד והתחנן אל אגריפס להיות לו לעזר בצרתו, וגם צעק אל נאפוליטנוס על כל הרעה אשר עשה להם פלורוס, ובהגיעם העירה הראה להם העם את השוק החרב ואת הבתים ההרוסים. ואחרי זאת פתו היהודים בעזרת אגריפס את נאפוליטנוס לעבור עם אחד מעבדיו בכל העיר עד השעה, למען יראה בעיניו, כי היהודים נכנעים לפני הרומאים, ורק את פלורוס בלבדו הם שונאים על תועבותיו הגדולות אשר עשה להם בעברת זדון. נאפוליטנוס סבב בכל העיר ונוכח לדעת, כי באמת היהודים אוהבים את השלום, ואחרי-כן עלה אל הר-הבית ושם הקהיל את העם והרבה להלל אותו על אמונו רוחו לרומאים, וגם העתיר עליו דברים והעירהו לשמור את השלום, ואחרי זאת התפלל לאלהים בעזרת הנכרים א) ושב אל צסטיוס.

ג. והמון היהודים פנה אל המלך ואל הכהנים הגדולים ובקש אותם לשלוח צירים אל הקיסר נירון, להתאונן על מעללי פלורוס, כי הלא אם יחרישו היהודים למעשה רצח נורא כזה, יתנו לחשוד בהם, כי באמת היה מרד בקרבם, ואם לא ימהרו להוכיח מי החל לתגרות בהם, יראה הדבר כאלו הוציאו הם את החרב מתערה. גלוי היה, כי לא ישוב העם אל המנוחה, אם ימנע אותם איש משלוח את הצירים. אגריפס שם אל לבו, כי לאיש צר ואובי יחשב, אם ימלא את ידי האנשים לכתוב שטנה על פלורוס, וגם הבין, כי לא טוב יהיה, אם יעלים את עיניו מתאונת-המלחמה, אשר פשתה בקרב היהודים. על-כן קרא לעם להאסף אל לשכת-הגזית ב) ועמד במקום רואים על-יד אחותו לפני ארמון החשמונאים, הבנוי ממעל ללשכת-הגזית לעבר העיר העליונה, — וגשר חבר את המקדש אל לשכת הגזית. — ואלה הדברים אשר דבר אגריפס ולפני העם):

ה. אלו ראיתי, כי כלכם נושאים את נפשכם להלחם ברומאים ולא הכרתי, כי יש בכם אנשים ישרים ומחפמים, הבוחרים בשלום, לא באתי אליכם ולא ערבתי את לבי לתת לכם את העצה הזאת. כי למותר הוא לדבר על הדרך הישרה באזני אנשים, אשר נוסדו כלם יחד בעצה נבערה, והנה אני רואה את הנרגנים ביניכם, כי הם בני-נעורים, אשר לא הכירו עוד את כל תלאות המלחמה, או אנשים אשר לקחה לבם תקוה נבערה לחרות, וגם אוהבי בצע אחדים, האומרים למצא שכר בעשק החלשים

א) ביונית: במקום המקדש המקדש 15.

ב) ביונית: קסטוס, קסטוס.

בהתמוטט סדרי הארץ. ולמען יקנו האנשים האלה בינה וישובו מדרכם הרעה ולא יספו הטובים בעצת המעטים האלה הנבערה, הנה חשבתי למשפט לאסוף את כלכם ולדבר באזניכם לטוב לכם כאשר עם לבבי. ואל ירים איש מכס קול שאון, אם לא יערבו דברי לאזניו. הן האיש, אשר יבצר ממנו לכבוש את תשוקת המרד אשר בלבבו, יוכל להחזיק בדעתו גם אחרי עצתי. לצמת-זאת לא יהיה שכר לדברי גם בקרב הרוצים להקשיבם, אם לא ישקטו כל העומדים מסביב. הנה אני יודע, כי רבים מכס מתנים בשפתי-תר א) את רשעת הנציבים השליטים ומשמיעים שיריית-הלה לחפש. ועוד טרם אבוא לחקור, מי אתם ובמי אתם אומרים להלחם, אני רוצה לנתק את ארג טענותיכם. אם רק להגן על נפשכם מפני הרשעה אתם רוצים, למה לכם לרומם את החפש על שפתיכם? ואם אתם חושבים, כי קצר פהכם לשאת את חיי העבדים, הלא למותר הן כל תלונותיכם על הנציבים, כי גם אם יהיו אלה אנשי-צדק, תשאר לכם העבדות לחרפה תמיד. התבוננו-נא בשני הדברים האלה יחדו וראו מה רפה שרש המלחמה. לראשונה אדבר על טענותיכם נגד הנציבים. הן מטל עליכם לכבד את הרשות ולא לעורר את רגזה! אם על עונות קלים אתם באים עליהם בגדופים קשים, הנה רק לרעתכם אתם מגלים את רשעת האנשים אשר חרפתם, ותחת עשותם לכם רעה לפניכם במסתרים ובבושה, מעתה הם מביאים עליכם שואה לעיני השמש! כי רק הסבל מרפה את כח המכה, והעלובים הנושאים את עלבונם במנוחה משיבים את זרוע עולביהם אחור! אולם אם באמת פקידי הרומאים הם נוגשים קשים עד אשר קצר כח סבלכם, הנה במה חטאו לכם כל הרומאים והקיסר, אשר בהם אתם אומרים להתגרות מלחמה? הן לא במצותם בא אליכם גבל להציק לכם, כי מרחוק לא יראו יושבי המערב את המעשים אשר במזרח, ואף לא נקל להם לשמוע משם את הדברים האמורים פה. והן תסכילו עשות, אם תפקדו את עון האחד על הרבים ועל דבר קטן תצאו להלחם בעם רב כזה, אשר לא ידע גם את דבר החטאת אשר שמתם עליו. ואולי יהיה בזמן קרוב שכר לתלונותינו. הן הנציב הזה לא ישאר בקרבנו כל הימים ויאות לנו לחשוב, כי במקומו יבואו אנשים טובים ממנו. ואם תעוררו הפעם את המלחמה, לא יקל לכם לשבות ממנה וגם לא להאריך אותה בלי אסונות ופגעים. ואמנם גם עבר הזמן לשגות באהבת החרות. — לפנים היה מטל עלינו להלחם עליה לבל תלקת מידינו, כי רע ומר הוא גורל העבדים, ועליכן נאה וישר הדבר להלחם בו טרם יבוא. אולם האיש,

(*) המחבר משתמש פה במבטא „מזמרים, (קוראים) מזמורים לרשעות הנציבים

ולחרות“.

אשר נכנע פעם ואחרי־כן התקומם ולמען הסיר את עֵלו מעל צואריו, הלא עבד מתפרץ הנהו ולא אוהב חֶפֶשׁ. או, בימים אשר עלה פומפיוס על הארץ, הטל על היהודים לחגור את כל כחותיהם לבלי תת לרומאים לבוא בשעריה. אולם אבות אבותינו והמלכים המושלים בהם, אשר היו גדולים וטובים הרבה ממנו בעשרם ובכח בשרם ובאמץ נפשם, לא עצרו כח לעמוד בפני חלק־מצער מחיל הרומאים. ואתם, אשר ירשתם מאבותיכם את הסבל ואשר קטן ודל כֹּחְכֶם מחֶסֶן אבותיכם, שהטו את שכמם לסבול לראשונה, — התחשבו באמת ובתמים לעמוד בפני כל תִּקְף ממשלת הרומאים? הן גם האתונים, אשר שלחו לפנים את עריהם באש למען חרות היונים, ובצאת עליהם אחשוורוש (קֶסְרֶקְס) היהיר, אשר נסע באניות בדרך היבשה ועבר ברגל ארחות ימים, ומי הים לא עצרו כח לשאתו ומרחבי הערב*) צרו מהכיל את חילו העצום, שברו (האתונים) את קרן אסיה הגדולה על־יד סֶלְמִיס האִי הקטן, עד אשר ברח המלך מפניהם עם אִנְיָה אחת והם רדפו אחריו — גם הם עובדים עתה לרומאים, והעיר אשר משלה לפנים בכל ארצות־זֶוֹן (הֵלֶס) שומרת את הפקדות הבאות מארץ איטליה. וגם הלקדימונים, אשר עשו גבורות על־יד תְּרִמְפִּילִי ועל־יד פִּלְטִיָּה ופרצו עם מלכם אֶגְסִיפָּאוֹס בלב ארץ אסיה, נכנעו באהבה תחת עַל האדונים האלה. והמקדונים, הרואים עד היום במחזה את תמונת פיליפוס, ועוד לא משו מעיניהם זכרונות הימים הראשונים, כאשר פשטו עם אלכסנדרוס יחד ליסד להם ממשלת עולם — גם הם נושאים דומם את חליפות הגורל ועובדים את האדונים, אשר אליהם עבר מזלם. ועוד עמים לא־יִמְסָפֶר, אשר לבם מלא אהבת הדרור על כל גדותיו — התרפסו לפני הרומאים, ורק אתם לבד תחשבו, כי לחרפה לכם לעבוד את האדונים, אשר נכנע כל העולם תחתיהם? ומה הצבא והנשק, אשר תבטחו עליהם במלחמה? ואִי הצי האדיר, אשר תכבשו בו את הים מידי הרומאים? ואיה האוצרות, אשר יספקו את צרכיכם? התחשבו, כי על המצרים או על הערבים אתם יוצאים למלחמה? הטרם תראו את גדל ממשלת הרומאים? והאמנט לא תדעו את מדת קֶצֶר כֹּחְכֶם? והאם לא כשל כחנו פעם בפעם במלחמתנו עם העמים השכנים, — ואולם ממשלת הרומאים לא נמוטה בכל מרחבי העולם? ועוד הם מוסיפים לבקש להם גדולות מאלה. כי קטנו בעיניהם גבולות ממשלתם, נהר פרת במזרח ונהר אִיסְטְרוֹס ב) בצפון, וארץ לוב בדרום, אשר תרו אותה עד קצה המדבר, וגִּדְרִיהָ ג) אשר

(*) אירופה.

(ב) דנוביוס (דנוב).

(ג) היא קֶדֶש אשר בספרד (עכשו קָדִיקֶס, בני הרומאים נָדֶס).

במערב — עד אשר בקשו להם עולם חדש מעבר לים אוקינוס והביאו חרב מלחמה אל גבולות הבריטנים, אשר לא ידע איש את שמם עד היום הזה. ומה (ותוכלו עשות)? האמנם עשירים אתם מהגלים וגבורי-כח מהגרמנים וחכמים מהיונים ורבים ועצומים מכל גויי הארץ? ועל מה תבטחו במלחמתכם עם הרומאים? הן יאמר איש מכם: קשה על העבדות מנשוא! אולם הן יותר מכם קשה הדבר ליונים, הנדיבים בכל העמים אשר נמצאו תחת השמש והיושבים בארץ רחבת ידיים — ובכל זאת הם כורעים לשש אגדות שבטים^א). וככה עושים המקדונים, אשר יפה כחם מכתכם לבקש חי-דרור. ומה דבר חמש מאות הערים אשר בעסיה^ב? הלא גם מבלעדי חיל-משמר בקרבם הט משתחווים לאדון אחד ולשבטי השופטים^ג, ומה אדבר על ההניזקים והקלזכים ועל משפחות הטורים, על הפוספורנים והעמים היושבים מסביב לים פונטוס וליים מיזיס^ד? הן לפנים לא הסכינו לשמוע אף בקול מושל מאחיהם, ועתה הם עובדים לשלשת אלפים אנשי-צבא, וארבעים אניות-מלחמה מספיקות להכין את השלום בים הזועף, אשר לפנים לא יכול אדם לעבור בו. ומה יוכלו לספר לנו על-דבר החרות יושבי בתיאנה וקפודקיא, עם פמפיליה והלוקים והקליקים^ה; אך כלם משלמים מס מבלעדי חרב-מלחמה. ועוד מה? הנה התרפים, היושבים בארץ אשר רחבה דרך חמשה ימים וארכה דרך שבעה ימים, והארץ קשה ותוקה מארצכם הרבה, והקרת הגדול עוצר בעד האויבים הבאים על הארץ, וגם הם נכנעים לפני אלפים איש מצבא משמר הרומאים. והאילירים, היושבים על-ידם בין נהר איסטרוס וגבול דלמטיה^ו — האם אינם נכנעים תחת שני לגיונות רומאים ועוזרים בידם לבצור את רוח הדקים? והדלמטים, אשר פעמים רבות התנערו להלחם על חרותם ואחרי כל מגפה ומגפה חגרו מחדש כח וגבורה להתקומם, הטרם ישקטו עתה תחתיהם, אף כי רק לגיון אחד נמצא בארצם? אבל אם יתעוררו עמים שונים למרוד באדוניהם, בשימם את מחסם במשגבי ארצם —

א) סמן הממשלה של הנציבים במקדון ובאקיה (נציבים ממדרגה שניה, ממעלת המטוריים) היה שש אגדות שבטים.

ב) מערב אסיה הקטנה, פרגמוס.

ג) הקונסולים (הקונסולים). נציב אסיה הקטנה היה ממדרגה ראשונה, ממעלת השופטים הראשים (הקונסולים).

ד) פונטוס — הים השחור. מיזיס — הים האזובי. שם ישבו העמים הנזכרים.

ה) כלם ישבו במזרח עסיה (אסיה הקטנה).

ו) כל העמים האלה ישבו בצפון חצי-האי הפלגני.

הנה למי יאות הדבר הזה יותר מן הגלים א), אשר הקים עליהם הטבע מבצרי-חסן. כי ממורת סוגרים עליהם הרי האֲלָפִים ומצפון הנהר רינוס, מדרום ההרים הפִּינְיִים וים-אוקינוס ממערב, ואף כי נמצאו גלים מצודות מעוז כאלה והם עם גדול ועצום, אשר לו שלש מאות וחמשה שבטים, ואף כי מקורות הברכה — כאשר יאמר האומר — נמצאו בארצם מבית ובתבואת אדמתם הרבה יוכלו לכלכל את כל העולם, בכל-זאת הם נוטים שכמם לסבול ומשלמים לרומאים מס ונותנים להם לשלוט בכל מגד ארצם. ולא באהבתם את השלום או ממרד-לב עושים הגלים את הדבר — הן שמונים שנה נלחמו בחזק-יד בעד חרותם — רק מיראתם את עצמת הרומאים וגם את מזלם, אשר הפליא לעזור להם מחרב צום. ועל-כן הם עובדים לאלף ומאתים אנשי-צבא רומאים, אף כי המספר הזה הוא קטן ממספר עריהם כמעט. הן גם בצאת האֲבִירִים ב) להלחם על חרותם וברומאים לא היה להם להועיל הזהב, אשר חפרו מאדמת ארצם ולא המרחק הגדול שבין ארצם ובין הרומאים בדרך הים ובדרך היבשה ולא גבורת שבטי הֶוֹסִיטִינִים והקֶנְטִינִים ג) בעת הקרב, ואף לא ים-האוקינוס המציף את ארצם, אשר גם יושבי המקום יראים את משבריו מאד. כי הרומאים עברו בחרב מלחמה את עמודי הֶרְקֵלֶס ד) ופלטו להם נתיבות בין העבים המכסים את ההרים הפיניניים והעבירו את כל העמים האלה. ודי לו ללגיון אחד לשמור על גבורי-החיל הרחוקים האלה. הנמצא בכס איש, אשר לא שמעה אזנו על המונות הגרמנים? הן בעיניכם ראייתם פעם בפעם את האנשים הגדולים והחֲסִנִים האלה, כי אל כל מקום שולחים הרומאים את אסיריהם. והנה העמים הרבים האלה, אשר אין קץ לגבול ארצם ואשר עז גבורתם עולה עוד על מדת קומתם, כי בכח רוחם הם בזים למות ובחמתם הם נוראים ואכזריים מחיתוֹ-טרף — גם את רוחם בצרו הרומאים על הנהר רינוס ושבטיהם, אשר נפלו בידי הרומאים, היו להם לעבדים, ויתר העם ברח ונמלט (מפני המנצחים). ואם בחומת ירושלים תשימו מחסכם — התבוננו אל מבצרי מעוז הבריטנים: הן ים-אוקינוס מקיף עליהם מכל עבר והאי, אשר עליו הם יושבים, אינו נופל בגדלו מכל עולם-הישוב, וגם עליהם באו הרומאים באניות ושמו אותם לעבדים, וארבעה לגיונות שומרים על האי הגדול הזה. והעוד עלי להרבות דברים ולהעלות על לבכם, כי הפֶּרְתִּים, גוי גבור-מלחמה, הרודה בעמים

א) הַנִּיִּים — הַקֶּלְטִים, שישבו בארץ צרפת.

ב) שישבו בספרד.

ג) במערב ספרד ובצפונה.

ד) עמודי (או שערי) מַלְקֶתָה (בטי הצידוניים), עכשו מצר ים גֶּבְרִיָּהּ (גיבע אלסארק).

אינ-מספר ואין קץ לצבאות חילו, — גם הם שולחים בני-תערובות אל הרומאים ובארץ איטליה רואה כל איש את זרע מלכי ארצות הקדם עובד לרומאים למען השלום! והנה כמעט כל העמים תחת השמש משתתפים לרומאים, — והאם אתם לבדכם תעצרו כח להלחם בהם? הטרם תשימו אל לבכם את אחרית אנשי קרתחדשת א, אשר התגאו בתפוצץ גבורם הגדול והתימרו בכבוד מוצאם מגזע הצידונים (הפיניקים) — וכרעו תחת גבורת ימין סקפיון (סציפיו). וגם יושבי קיריני, אשר יצאו מזרע הלקונים, והמקמרדיים, השבט היושב עד קצה המדבר, והסירטים, אשר נתנו את פחדם על כל שומעי שמם, והנסמונים והמורים ועמי הנודדים לאינ-מספר ב) — כלם לא עצרו כח לעצור בעד גבורת הרומאים. הן גם את כל הארץ הגדולה, אשר היא שלישית עולם הישוב, ולא קל הוא למנות את העמים היושבים בה, היא הארץ אשר בין גבול הים האטלנטי ועמודי הרקלס ובין הים האדום (ים סוף), כבשו הרומאים על יושביה, הם שבטי הכושים (האֶתיוֹפִים), אשר אין להם מספר. ומלבד חלק תבואת אדמתם די כלכל את כל יושבי העיר רומא שמונה חדשים בשנה הם משלמים עוד מסים שונים ונותנים בנפש חפצה את תרומתם לצרכי הממשלה, ואינם חושבים את פקדותיה — כמעשכם אתם — לדבר-חרפה, אף כי רק לגיון אחד חונה בקרבם. ואם עלי עוד להרבות דברים ולתנות לפניכם את עצמת הרומאים, הנה אוכיר אתכם על-ידבר ארץ מצרים הקרובה אלינו, אשר היא משתרעת עד ארץ כוש וארץ ערב המאשרה (תימן) בואכה ארץ הדו, ומספר העם היושב בה שבעים וחמשה רבוא מלבד יושבי אלכסנדריה — על המספר הזה מעידה לנו מכסת מס הגלגלת — וגם היא אינה חושבת את ממשלת הרומאים לכֶמֶת, אף כי נמצא לה מרכז ג) מרד גדול בעיר אלכסנדריה בגלל המון יושביה הרב וחטן עשרה — הן ארכה שלשים ריס ורחבה אינו נופל מעשרה — והיא מרבה לשלם לרומאים בחדש אחד ממכסת המס אשר אתם משלמים בשנה מלאה, ומלבד הכסף היא מנהלה את כל עם רומא בלחם ארבעה חדשים בשנה. והן מכל עבר מקיפים מבצרים את הארץ הזאת, מדבר שממה, אשר לא תדרוך בו רגל אדם, או ימים בלי נמלים או נהרות ונצות. אולם כל המשגבים האלה לא עמדו בפני מזל הרומאים ובשני לגיונות המצב השוכנים בעיר (אלכסנדריה) הם רודים בכל ארץ מצרים הרחבה ובוצרים את רוח המקדונים הגאיונים. ואחרי אשר חזקה יד

א) קרכידון, קרתגין (Carthago) בצפון אפריקי (בקרבת טוניס).

ב) כל אלה ישבו באפריקי הצפונית ממערב למצרים.

ג) קנטרון ביוונית, $\kappaέντρον$ (centrum).

הרומאים על כל עמיהארץ, איפה תבקשו לכם עוזרים במלחמתכם, האם: בארצות לא-נושבות? או אולי יקוה אחד מכם למצא ישועה מעבר לנהר פרת או יאמין, כי אחיו היושבים בארץ חדיב (אדיביני) יצאו עמו בקרב? הלא על דבר קטן כזה לא יספנו את עצמם במלחמה קשה ונוראה, ואם גם ייעצו לעשות כדבר הרע הזה, לא יתנו אותם הפרתים להפיק רצונם, כי הם שוקדים מאד להכין את ברית המנוחה עם הרומאים, וכי יצא אחד העמים הנכנעים תחתיהם להלחם ברומאים, הלא תופר הברית הזאת. לא נשאר לכם רק לשים מחסכם בישועת אלהים, אולם הן גם הוא מחזק את ידי הרומאים, כי בלעדי עזרת אלהים לא היה לאלידם להקים ממשלה אדירה כזאת. השיבו אל לבכם, כי יקשה מכם למלא אחרי כל מצות האלהים כדת וכדין, גם אם תצאו למלחמה עם אויבים חלשים, — ולכן יהיה עליכם לעבור על החקים והמצוות, אשר בגללם אתם מצפים לישועת אלהים, ובדבר הזה תרגיזוהו עד הסתירו פניו מכם. הן אם תשמרו את חקי השבת ולא תעשו בה כל מלאכה, נפל תפלו בידי אויביכם על-נקלה, כאשר נפלו אבותיכם בידי פומפיוס בחזקו את עבודת המצור בימים אשר שבתו ממלחמה. ואם תאמרו לחלל את חקי התורה במלחמה, הן לא ישאר לכם דבר, אשר למענו תצאו למלחמה הזאת. הנה כל עמלכם ויגיעכם הוא לבל תעברו על מצוה קלה מתורת אבותיכם, ואיך תקראו לאלהים להלחם לכם, אם בודון תעברו על חקי עבודתו. ואולם כל איש היוצא למלחמה בוסח באחת משתי אלה: בעזרת האדם או בישועת אלהים. ואם אבדה תקותו לשתייהן יחד, אינו יוצא לקרב, רק בחפצו להסגיר את נפשו בידי אויביו. ומי מוחה בידכם להמית בידכם את טפכם ונשיכם ולהעלות על המוקד את עיר תפארתכם? הלא בעשותכם מעשה-תעתועים כזה יהיה שכר לפעלתכם — כי תנצלו מחרפת המפלה לפני אויביכם. הן טוב ויפה הדבר, בהתכונן האניה לסערה העתידה עוד טרם תצא מן החוף, לבל תהיה פתאם לטרף לגלים ולא תרד תחתיות ובוץ (הים). ואמנם גם נאה לנו לרחם על נפש האיש אשר נפל בצרה פתאם בהסח הדעת, אולם הן לעג נלעג למסת האנשים אשר הביאו שואה על נפשם בדעה צלולה. הנמצא בכם איש תמים, אשר יאמין בנפשו, כי הרומאים ילחמו בכם על-פי חוזה (ושתעשו אתם), ובהיות ידם על העליונה יטו לכם חסד ולא ישרפו את עיר הקדש כמעשיהם בערי יתר העמים, ואף לא יכריזו את כל זרעכם? והן גם הנותרים בכם לא ימצאו מפלט, כי יד הרומאים מושלת בכל ופחדם על-פני כל. ולא עליכם לבד תביאו רעה רבה, כי גם על היהודים היושבים בכל עיר ומדינה. הלא אין עם בעולם, אשר לא נדחו אליו פזורי אחיכם, ואם תקראו למלחמה, שהם:

ישחטו אויבינו את כלם ובעון מזמת אנשים מתי-מספר ישפך בכל עיר ועיר דם היהודים כמים, וכל שופכיו לא יאשמו. ואולם אם לא יעשה הדבר הזה (לא ישפך דם היהודים) שום תשימו אל לבכם, כי דבר עול עשיתם, בצאתכם למלחמה על אנשים ארכי-אפים אשר כאלה. ואם גם לא תעלה באוניכם צעקת נשיכם ובניכם, אנא חמלו על עיר אבותיכם זאת ועל האולמים הקדושים, חוסו על מקדשנו ושמרו על ההיכל עם קדשיו. כי לא יהיה מעצור לרוח הרומאים לעת תגבר ידם עליכם ולא יוסיפו לחמול על קדשינו, אחרי כפותכם טובתם. והנה אני מעיד בי את כל קדשיכם ואת מלאכי אלהים הקדושים ואת עיר אבותינו היקרה לנפשות כלנו, כי לא מנעתי מכם דבר להצילכם מן הסכנה, ואתם הנעצו בדבר, אם להחזיק בשלום, למען תהיה ידי עמכם — או ללכת אחרי אש קנאתכם ולספן בעצמכם — ונפשי לא תבוא בסודכם."

ה. וככלות אגריפס את הדברים האלה זלגו עיניו דמעות וגם אחותו בכתה עמו, ובדמעותיהם עלה בידם לשפך את חמת העם. ההמון הרים קול, כי אין חפצו להלחם ברומאים ורק בפלורוס לבד, אשר עשה לו רעה. ולדברים האלה ענה אגריפס: "אולם במעשיכם הן כבר הקדשתם מלחמה על הרומאים, כי לא הוספתם לשלם את המס לקיסר וגם הרסתם את אולמי הבירה. ורק בזה תסירו מכם את אשמת המרד, כאשר תחדשו את האולמים ותשלמו את המס. כי לא פלורוס הוא בעל הבירה ולא לו אתם משלמים את המס."

פרק שבעה-עשר

היהודים החלו להלחם ברומאים. ע-דבר מנחם.

א. העם שמע לדברים האלה ועלה יחד עם המלך ועם ברניקי אל הר-הבית והחל לבנות את האולמים ההרוסים. וראשי העם ואנשי המועצה (הסנהדריה) נפוצו בכפרים לגבות את המסים, ובזמן קצר אספו ארבעים ככר, כמספר אשר נשאר עוד לשלם. ככה דחה אגריפס את סכנת המלחמה לזמן קצר, ונסה עוד הפעם לדבר על לב העם להכנע תחת פלורוס, עד אשר ישלח הקיסר נציב אחר במקומו. אולם לדברים האלה התרגו העם וחרף את המלך וגם שלח אליו, כי יעזוב את העיר, ואחדים מסוד המורדים נועזו גם להשליך בו אבנים. וכאשר נוכח המלך לראות, כי לא יעלה עוד בידו לבצור את רוח חפצי המרד, ונלאה לשאת את כל התרפות אשר נשפכו עליו, שלח את ראשי העם וגדוליו לקיסריה אל פלורוס, כי יבחר

מהם אנשים לגבות את המסים בקרב הארץ, והוא שב אל ארץ מלכותו.
 ב. ובעת ההיא נוסדו יחד אנשים, אשר חגרו את כל כחם לעורר את המלחמה, ומהרו אל המבצר הנקרא מִצְדָּה (מִסְדָּה) ולכדו אותו פתאם ושחטו את כל הרומאים אנשי-המצב והושיבו תמורתם במבצר את אנשי שלומם. בעוד הם עושים את הדבר הזה יצא בחור עזיפנים ושמו אלעזר, בן חנניה הכהן הגדול, והוא פקיד בבית-המקדש בעת ההיא, והסית את הכהנים המשרתים, לבל יקבלו זבחים מידי בני הנכר. והדבר הזה היה ראשית המלחמה ברומאים. כי בטלו היהודים במעשים האלה את קרבן הקיסר. ואף כי הרבו הכהנים הגדולים וחשובי העם לדבר על לבם, לבל יפרו את החק להקריב זבחים לשלום המושלים, לא שמעו האנשים לקולם, בבטחם בגדל המונם, כי גבורי הכח מקהל חפצי המרד חזקו את ידיהם, ועיניהם היו נשואות אל אלעזר העומד בראשם.

ג. אז נאספו גדולי העם והכהנים הגדולים, ואתם גם חשובי הפרושים, להנעץ יחד בדבר הסכנה, כי הגיעה הרעה עד מרום קצה. והם החליטו לנסות עוד הפעם לדבר על לב המורדים והקהילו את העם לפני שער הנחשת הפונה מחצר בית ה' הפנימית קדימה. ולראשונה הרבו ליסר את הנאספים על עזות רוחם, כי מלאם לבם למרד ולהביא מלחמה נוראה בשערי עיר אבותיהם. ואחרי-כן הוכיחו אותם בדברים על טענותיהם הנבערות, ואמרו: „הן אבותינו הרבו לפאר את ההיכל במתנות בני הנכר וכל הימים היו מקבלים ברצון נדבות עמים זרים ולא עלה על לבם לבעט בזבחי איש ואיש — כי הדבר הזה הוא חטאה גדולה — ועוד הוסיפו לכבד את הנכרים, בהעמידם את מתנותיהם, אשר הקדישו לאלהים, בבית-המקדש סביב, ושם נשארו לעיני כל עד היום הזה. ואתם רוצים להוציא את חרב הרומאים מתערה ומבקשים תואנה להתגרות בהם מלחמה וגוזרים חקים חדשים בדבר קרבנות בני הנכר. ויחד עם סכנת המלחמה אתם מביאים חטאת על העיר, כי ישמע הדבר, אשר רק בקרב היהודים בלבד אסור לבן-הנכר להקריב לאלהים ולהתפלל אליו. ואלו גזר אחד מכם חק כזה על אחד-העם (הדיוט), הלא קצוף קצפתם עליו, באמרכם כי הדבר הוא שנאת הבריות. ועתה אתם מחשים, כאשר הופרה ברית הרומאים והקיסר. אולם אנו יראים, פן ימנעו האנשים, אשר בטלו את הזבחים לשלום הרומאים והקיסר, להקריב גם את זבחיהם הם, ופן תפר הממשלה גם את ברית עירנו, אם לא תחכמו לקחת מוסר ולהקריב את הזבחים מחדש ולהסיר את החרפה מעל ראש הרומאים בטרם יודע הדבר לנעלבים“.

ד. לדברים האלה הביאו את הכהנים יודעי ימי הדורות הראשונים והם בארו לעם, כי אבותיו היו מקבלים תמיד את קרבנות הנכרים. אולם

איש מחפצי המרד לא הטה אזנו לדבר. והכהנים המשרתים א), אשר העירו את סערת המלחמה, לא היו באותו מעמד ב). וכראות טובי העם, כי לא יוכלו עוד לעצור את המרד וכי סערת הרומאים תחול על ראשם לראשונה, שקדו להסיר את האשמה מעליהם ושלחו צירים אל פלורוס ובראשם את שמעון בן חנניה, וצירים אחרים אל אגריפס, ובראשם את שאול ואנטיפס וקוסטופר, קרובי בית-המלך. הם בקשו את פלורוס ואגריפס למהר עם צבאותיהם אל ירושלים ולהכניע את המורדים, בטרם יקשה הדבר מאד. כבשורת נחומים היה הדבר באזני פלורוס ובאמרו להפיח את אש המלחמה לא ענה את הצירים דבר. ואגריפס חמל על היהודים וגם על הרומאים, אשר עליהם הקדישו מלחמה, ורצה להציל לרומאים את השלום עם היהודים וליהודים את מקדשם ואת עיר תפארתם, בדעתו, כי גם לו לא תהיה המלחמה להועיל, ועל-כן שלח לעם ירושלים לעזרה שלשת אלפים ג) רוכבים מארץ חורן והבשן וחבל ארגב תחת פקדת דריוש שר-הרוכבים ופיליפוס בן יקים שר-הצבא.

ה. ובבוא הצבא הזה אל ירושלים החליפו טובי-העיר פז ויחד עמם הכהנים הגדולים וכל אוהבי-השלום אשר בקרב העם, וכבשו את העיר העליונה. אולם בעיר התחתונה ובהר-הבית התחזקו המורדים, מבלי הרף נלחמו אלה ואלה באבנים ובמיני-קלע וכל העת עפו חצים משתי רוחות. ולפעמים יצאו גדודים קטנים להלחם פנים אל פנים. והמורדים הפליאו לעשות באמץ רוחם, אולם אנשי חיל המלך עלו עליהם בדעת הקרב וחגרו כח לכבוש את הר-הבית ולגרש ממנו את מחללי ההיכל, ולצמתם נסו המורדים תחת פקדת אלעזר לתפוש בחזק-יד גם את העיר העליונה על חלקי העיר אשר נמצאו בידם. ושבעה ימים נלחמו ביניהם ברצח ואלה ואלה לא משו מחלקי העיר אשר לכדו.

ו. והיום השמיני היה חג קרבן העצים ד), אשר בו נהג כל העם להביא עצים אל המזבח, לבל יחסר טרף לאש-התמיד ולא תכבה כל הימים. והמורדים לא נתנו לאנשי ריבם לקחת חלק בעבודת-אלהים. יחד עם בני העם החלשים נמשכו אל הר-הבית רבים מן הסיקריים — בשם הזה נקראו השודדים הנשואים חרבות קצרות תחת כנפי בגדיהם, ואותם ספחו המורדים

א) ἱερείαι, לֵיטוּרְגֹּוֹי. כן בהוצאה הישנה, לאמר, כהני המשמר. אך בהוצאת
ניזח: ἱερεῖς, לֵיטוּרְגֹּוֹי — השודדים.

ב) בהוצאת ניזח: לא שכו אל הדבר (לא כמו ולא ועו).

ג) ניזח: שני אלפים.

ד) הוא יום חמשה-עשר באב.

אליהם והחליפו כח להשתער על שונאיהם, ואנשי צבא המלך נגפו לפניהם, כי נפלו מהם במספרם ובעז רוחם, ונלחצו לעזוב את העיר העליונה. והמורדים הבקיעו אותה ושרפו באש את בית חנניה הכהן הגדול ואת ארמונות אגריפס וברניקי, ואחרי-כן יצאו לשלח אש גם בבית גנזי הכתבים (הארכיונות), כי בקשו להשחית את שטרי-החובות לכל הלויים ולהשבית את גבית הכספים, ואמרו למשוך אחריהם את לבות האנשים הרבים השקועים בחובות ולקרא חפש לעניים, למען יתקוממו על העשירים. פקידי אוצר-הכתבים נמלטו לנפשם והמורדים הציתו אותו באש, ואחרי שרפם את המקום הזה, הוא עורק העיר, יצאו להלחם באויביהם. רבים מטובי העם ומחכמים הגדולים ירדו אל המנהרות והסתתרו שם ורבים ברחו יחד עם צבא המלך אל חצר המלך אשר מעל לעיר העליונה ומהרו לסגור בעדם את השערים, וביניהם היו גם חנניה הכהן הגדול וחזקיה אחיו והצירים אשר נשלחו אל אגריפס. וביום ההוא הרפו המורדים מהם, כי הסתפקו בנצחונם ובשרפה אשר שרפו.

ז. אולם ביום המחרת, הוא יום חמשה-עשר לחדש לואוס (אב) א, מהרו המורדים לעלות על הבירה (אנטוניה) ולשום מצור על אנשי-הצבא השומרים עליה. שני ימים צרו על הבירה וביום השלישי תפשו את האנשים והמיתום לפי חרב ואת המצודה שלחו באש. ואחרי זאת עלו להלחם בחצר המלך, אשר ברחו שמה אנשי חיל אגריפס, ונפרדו לארבעה ראשים ונסו להבקיע אל החומה. ומקרב העומדים מבית לא ערב איש את נפשו לצאת ולהלחם בשער עם ההמון הגדול הקם עליהם, ועל-כן עמדו על הצנות והמגדלים וירו משם בצריהם ושוודדים רבים נפלו חללים. והמלחמה לא שבתה לילה ויום, כי המורדים בטחו, אשר ינאשו הנצורים מישועה, כאשר יאזל הלחם מכליהם, והנצורים קוו, כי ייעפו הצרים עליהם מפבד המלחמה. ה. ובעת ההיא יצא איש אחד ושמו מנחם — והוא בן יהודה המכנה הגלילי, אשר היה חכם גדול ב) ונסר בימי קויריניוס את היהודים, כי הם עובדים את הרומאים על-פני האלהים — ולקח עמו את רעיו ומידעיו ועלה על מצדה ושם פתח בחזקת-יד את בית-הנשק אשר למלך הורדוס והוציא משם את כלי-הנשק וחלק אותם לעם-הארץ ולשוודדים אחרים. ושם אותם לנושאי כליו ובראשם בא בשערי ירושלים והתיצב בראש המורדים לנהל את המצור. אך למורדים לא היו מכונות-מצור וגם לא יכלו לערות את

(א) כנראה צריך להיות כאן: ביום הששה עשר (ממחרת חג קרבן העצים).

(ב) "חכם (σοφιστής) נורא מאד". ועין למעלה פרק ח, א. גם מנחם הוא חכם (סופיסטס), כמבאר להלן.

יסודות החומה לעיני הנצורים היורים בהם, על-כן חתרו מרחוק תחת אשיות אחד המגדלים וסמכו אותם על קורות עץ ואחרי זאת הציתו את הקורות באש ועזבו את המקום ההוא. וכאשר היו הקורות למאכלת-אש, נפל המגדל תחתיו פתאם, אולם מבית לו נראתה חומה בנויה חדשה, כי הנצורים צפו מראש את מזמת המורדים, ואולי כבר התמוטט המגדל בעת אשר חתרו תחתיו, ועל-כן מהרו לבנות עליהם מצודה שנית. והצרים, אשר כבר אמרו בלבם, כי תפשו את האויבים בכפם, נבהלו למראה הזה, אשר בא בהסתה הדעת. אבל הנצורים שלחו אל מנחם ואל יתר ראשי המרד לכרות אתם ברית ולצאת בשלום. והמורדים כרתו ברית לאנשי-צבא המלך וליהודים בלבד ונתנו להם לצאת בשלום וללכת לדרכם. ובמצודה נשאר רק הרומאים ורוחם נפלה בקרבם, כי לא עצרו כח לבקוע להם דרך בחזקת-יד בקרב ההמון הגדול הזה ולחרפה היה בעיניהם להתחנן אל היהודים, כי יכרתו אתם ברית שלום, וגם לא האמינו בהם, כי יקימו את הברית בכרתם אותה. על-כן עזבו את המחנה, אשר היה ולא-יידם של השונאים לכבשו על-נקלה, ונמלטו אל מגדלי ארמון המלך, הנקראים בשמות הפיקוס, פצאל ומרים, ואנשי מנחם הבקיעו אל המקום, אשר ברחו ממנו אנשי-הצבא הרומאים, והמיתו את הנחשלים, אשר נפלו בידם, כי לא קדמו להמלט, ובזזו את כבודת הצבא ושרפו את המחנה באש. והמעשים האלה היו בששי לחדש ג'קפיאוס (אלול).

ט. ולמחרת היום נתפש הכהן הגדול חנניה, אשר הסתתר בצנור המים מסביב לחצר המלך, והומת בידי השודדים יחד עם חזקיה אחיו. והמורדים הקיפו את המגדלים ושמו עליהם משמר, לבל יברח משם אחד מאנשי-הצבא. ואחרי אשר כבש מנחם את המצודות והמית את חנניה הכהן הגדול רמו עיניו ואכזריותו גדלה מאד. הוא אמר בלבו, כי איש לא יוכל לעמוד לשטן לו בממשלתו, והיה לשליט עריץ, עד אשר קצר כח הרבים לשאת את צלו ואנשי אלעזר התקוממו על מנחם ונדברו איש אל רעהו: „מה בצע, כי מרדנו ברומאים מאהבת הדרור אשר בלבנו, אם נפקיר את חרותנו לאיש מקרב אחינו ונשים אותו אדון לראשנו? הן גם מבלעדי מעשיו הרעים הוא נופל בגבורתו ממנו. ואם ישל עלינו להעמיד אדם בראש הממשלה, הנה תאות המשרה לכל אדם ולא לו“. הם נוסדו יחד והתנפלו עליו בעזרת בית-המקדש, כאשר עלה שם להתפלל לפני ה' כלול בהדרו בפאר בגדי מלכים ונהל אחריו את הקנאים המזינים. וכאשר רצו אליו אנשי אלעזר, נלוה אליהם גם יתר העם, בחרון אפו על מנחם, והוציא אבנים ורגם בהן את החכם א, כי האמין, אשר במות האיש הזה יבוא קץ לכל המרד. זמן

קצר עמדו אנשי מנחם על נפשם, אולם בראותם, כי כל ההמון משתער עליהם, ברחו איש אל אשר יכול לברוח, והאנשים אשר נתפשו הָכּוּ נפש והעם התחקה גם אחרי עקבות המתחבאים. רק מתי-מספר נפדו ממות בנוסם בסתר אל מצדה ואחם יחד אלעזר בן יאיר, איש קרוב למשפחת מנחם, ואחרי-כן היה למושל במצדה. ומנחם ברח אל המקום הנקרא עֶפְלָה, ושם הסתתר במרֶךְ לבו, עד אשר לכדו אותו אויביו והוציאוהו ממחבואו וענו אותו עד מות ביטורים קשים. וכדבר הזה נעשה גם לשרי-צבאו ולאבשלום, החשוב בכל עבדי העריץ.

י. והנה כבר אמרתי, כי עזר העם לְדַבֵּר הזה, בהאמינו, כי בזה יונח לו מהמרד פָּלוּ. אולם אנשי אלעזר לא המיתו את מנחם בשקדם לשים קץ למלחמה, כי-אם למען יוכלו להלחם ביתר שאת. ואף כי הרבה כל העם לבקש את המורדים, כי יחדלו ממצור אנשי-הצבא הרומאים, הכבידו עליהם את ידם ביתר שאת, עד אשר קצרה רוח אנשי מְטִילִיּוֹס — כי הוא היה שר-הצבא לרומאים, — ושלחו אל אנשי אלעזר, לכרות להם ברית ולתת להם רק את נפשם לשלל, וחלף הדבר הזה אמרו להסגיר בידם את נשקם ואת יתר רכושם, והיהודים מהרו לשמוע לקול תחנוניהם ושלחו אליהם את גִּרְיֹן בן נִיקֹמִידָס^(א) ואת חנניה בן צדוק^(ב) ואת יהודה בן יונתן, לְכָרוֹת אתם ברית ולהשבע להם. ואחרי הפרת הברית ירד מטיליוס עם אנשי-צבאו. כל העת אשר הגרו עוד הרומאים את נשקם לא נגע בהם איש מן המורדים ולא גלה על מזמתו הרעה, אבל כאשר מסרו כלם את מגניהם וחרבותיהם, לְמַלֵּא אחרי דברי הברית, ופנו לדרכם בטוחים מפחד רעה, התנפלו עליהם אנשי אלעזר והקיפו אותם מכל עבר והמיתו אותם; והרומאים לא עמדו על נפשם ולא בקשו מהם רחמים, ורק הזכירו אותם בקול רם את הברית ואת השבועה. ככה נשחטו כָּלֶם מלבד מטיליוס, כי לו לבד נתנו היהודים את נפשם לשלל, בהתחננו אליהם ובהבטיחו אותם להתיחד ולמול את בשר ערלתו. והנה האסון הזה במה נחשב לרומאים? — הלא מהמונם הרב והעצום נפקדו רק מתי-מספר. אולם בעיני היהודים נדמה הדבר לראשית המפלה. הם הכירו הפעם, כי אחרי הדברים האלה לא יוכלו עוד למלט נפשם ממלחמה ושמו אל לבם, כי עיר קדשם נטמאה בתועבה כזו, אשר לא תִּנָּקָה במשפט אלהים, גם אם לא יקחו הרומאים מהם נקמה, ואֵבֶל גדול קם בקרב העם והעיר מלאה מבוכה. וכל אחד מאותבי השלום

(א) בתרגום הרומי: בן נִיקֹמִידָס, והשם הזה מזכיר את נקדימון בן גוריון, הידוע:

פגו מן התלמוד.

(ב) גיזה: בן צדוק.

הלך סר וזעף, בדעתו כי גם הוא ישא את עון המורדים, ומה גם כי נעשה הרצח ביום השבת, הוא יום מנוחה ליהודים, אשר בו הם עובדים את אלהיהם בקדשה ובמעשים טובים.

פרק שמונה-עשר

צרות היהודים ומעשי הרצח בכל המקומות.

א. וביום ההוא ובשעה ההיא — כאלו נעשה הדבר בגזרת אלהים — עשו בני קיסריה טבח גדול ביהודים היושבים אתם, עד כי נשחטו בשעה אחת עשרים אלף איש ויותר, והעיר קיסריה שממה מיושביה היהודים. כי גם את הפלטים תפש פלורוס והוליך אותם בנחשתיים לעבודת פרך בספינות. ולשמע המגפה הגדולה, אשר היתה בקיסריה, התעבר כל העם מאד ופשט על על כפרי הסורים ועריהם הקרובות להחריבם. היהודים התנפלו על רבת-עמון (פילדלפיה) ועל חשבון ועל גרש (גרסה) ועל פחל (פלה) ועל בית-שאן (סקתופליס), ואחרי-כן גם על גדר (גדרה) ועל סוסיטא (הפוס) ועל ערי ארץ הגולן והרסו אחדות מהן ואת שאריתן שרפו באש ומשם פנו אל קדש (קדסה) אשר לצורים ואל עכו (פוטומאס) ואל גבע ואל קיסריה לשלח בהן אש. וגם הערים סבסטי (שמרון) ואשקלון לא יכלו לעמוד בפני היהודים, אשר הציטו אותן באש, ואחרי-כן הרסו את אנגידון ואת עזה וכפרים רבים מסביב ושמו אותם לבו והכריתו את כל הגברים אשר נפלו בידם עד איך-מספר.

ב. אבל גם הסורים המיתו המון רב מן היהודים, אשר לא נפל ממספר חלליהם הם, כי שחטו בעריהם את היהודים הנופלים בידם, ולא משנאה בלבד עשו את הדבר, כמעשיהם לפנים, כי-אם גם בבקשם לקדם את הסכנה העתידה. כי מהומה נוראה קמה בכל ארץ סוריה וכל עיר נחלקה לשני מחנות אויבים וכל מחנה חשב, כי רק בקדמו להכריע את משנהו ימצא רוח והצלה. ואחרי אשר הרבו (הסורים) לשפוך דם ביום נדדה שנתם בלילה. כי גם אחרי הכחידם את כל היהודים היושבים בקרבם לא שקטו מאימת האנשים המתיהדים אשר בכל עיר ועיר, כי לא ערבו את לבם להמית את החשודים האלה אשר ביניהם וחרדו מהם כאלו היו יהודים מלדה. וגם האנשים, אשר נחשבו לרודפי שלום לפנים, נתעו הפעם באהבת בצעם לעשות טבח במריביהם, כי בזוו את רכוש הנרצחים באין פוצה פה ואספו את הבזה אל בתיהם כאסוף שלל הנופלים במלחמה. ושם האיש המרבה לאסוף שלל היה מהלל כשם גבור חיל, אשר נצח רבים. והערים היו מלאות

פגרי אדם באין קובר, נבלות זקנים ועוללים וביניהן גם פגרי נשים ערמות כבעצם יום צאתן מבטן. וכל הנציבות (סוריה) מלאה תאניה ואניה, ונוראה ממעשי הרצח אשר בכל מקום ומקום היתה אימת השמועות הרעות על הדברים אשר עוד יִצְשׁוּ.

ג. עד העת ההיא היו קרבות ליהודים רק עם בני הנכר, אולם בהצותם על בית-שאן ראו בעיניהם, כי גם אחיהם היהודים נהפכו להם לאויבים. כי היהודים אשר בבית שאן התיצבו במערכה יחד עם יושבי העיר (הנכרים) ובדרשם שלום לעירם לא זכרו ברית אחים ויצאו להלחם בבני-עמם. אולם אזרחי בית-שאן לא האמינו בנדיבות רוחם ופחדו מהם, פן יקומו עליהם בלילה מבית ויביאו עליהם שואה נוראה, למען יתרכו בדמם אל אחיהם, לכפר את עון בגדם, ועליכן צו והאזרחים הנכרים על היהודים לרדת עם כל בני ביתם אל החרשה אשר בקרבת העיר, כי בזה יחזקו את ברית השלום אתם ויתנו מופת, כי נאמן לכם עם אנשים נכרים. היהודים מלאו אחרי הדבר בתם-לב ושני ימים ישובו בני בית-שאן במנוחה והוליכו את היהודים שולל, למען יאמינו לדבריהם. ובלילה השלישי תרו את מחנה היהודים וראו, כי לא שמו להם שומרים ורבים מהם נמו שנתם—ושחטו את כלם במספר שלשה-עשר אלף איש ובזזו את כל רכושם.

ד. נאה לזכור פה את הרעה אשר מצאה את שאול בן שמעון, אחד נשואי הפנים בעיר. הוא היה איש-מופת בכח בשרו ובעז-רוחו, ובשני אלה עשה רעות לאחיו בני עמו, כי יצא מדי יום ביומו אל השדה והמית רבים מהיהודים הצרים על בית-שאן, ויש אשר הניס את כלם והוא לבדו הכריע את הקרב כלו. ועתה באה עת פקדתו, אשר יאתה לו על רצח אחיו. כאשר כתרו בני בית-שאן את היהודים בחרשה וירו בהם, הוציא האיש את חרבו מתערה, אך לא התנפל בה על שונאיו, כי ראה את המונם רב ועצום ממנו, רק צעק מעצר כאב לבו: „אזרחי בית-שאן! אני מקבל מידכם את הגמול הנאה לי על מעשי, אחרי אשר נתתי לכם אות אהבה ואמונה בדם אחי הרבים. עלינו לקדם בברכה את בגד הנכרים, כי הרבינו לפשוע ולחטא לאחינו. מות ארורים נמות, בטרפנו את נפשותינו בכפינו, כי לא לנו יאות לנפול בחרב שונאינו. והיה לי הדבר הזה לכפר על הדם אשר שפכתי ולתנות את מהלל גבורתי ולא יוכל איש מאויבי להתפאר, כי הכריעני בחרבו והריע למפלתי” — וככלותו דבריו הביט בעיני חמלה וזעם יחד אל בני משפחתו מסביב, כי אשה ובנים היו לו וגם הורים באים בימים. הוא משך את אביו בשערות שיבתו ודקר אותו בחרבו, ואחרי זאת שחט את אמו, אשר קבלה את המות באהבה, ועל אלה המית את אשתו ובניו וכמעט נפל כל אחד על חרבו ברצון, כי כלם שקדו למות טרם ישחטום השונאים.

וכאשר המית שאול את כל בני ביתו התיצב על החללים במקום רואים והרים את ימינו למעלה לעיני כל ושחט את עצמו, בתקעו בבשרו את החרב עד הנצב. ומי לא ינוד לעלם הזה עם חסן גופו ואמץ רוחו? אולם בצדק נשא את עונו חלף אמון לבו לבני-נכר.

ה. ואחרי הרצה בבית-שאן קמו יושבי יתר הערים על היהודים אשר בקרבם. האשקלונים המיתו כאלפים וחמש מאות איש ויושבי עכו רצחו אלפים איש ושמו רבים במאסר, הצורים המיתו יהודים במספר גדול ורבים מהם אסרו בנחשתים והפקידו עליהם משמר. ויושבי סוסיתא וגדר עשו כמוהם והמיתו את היהודים עזי-הנפש בנחשתים ושמו משמר על החלשים. וככה עשו יושבי יתר ערי סוריה, כי אזרחי כל עיר ועיר שנאו את היהודים או יראו אותם. רק אזרחי אנטיוכיה וצידון ואפמיה חמלו על היהודים היושבים בקרבם ולא נתנו אותם למות וגם לא שמו עליהם מאסר, ואולי עשו זאת (הנכרים) יען אשר בטחו בגדל המונם ולא פחדו פן יקומו עליהם היהודים. אולם יותר מזה אני חושב, כי רחמו על האנשים, אשר לא הכירו בהם מחשבות מרד. גם בני גרש (גרסה) לא עשו רעה ליהודים היושבים בתוכם וגם שלחו עד הגבול את היהודים, אשר רצו לעזוב את עירם.

ו. גם במלכות אגריפס קמו עלילות רעות על היהודים. בנסוע המלך לאנטיוכיה אל צסטיוס גלוס, עזב את ממשלתו בידי אחד מרעיו ושמו נוֹאֵר, אשר היה קרוב למשפחת המלך שוהים^(א). והנה באו אליו מארץ הבשן אנשים, כשבעים במספר, והם הידועים והנבונים בכל טובי היהודים היושבים שם, ובקשו ממנו לתת להם אנשי-צבא, למען יהיה לאֱלִידֵם לבצור את רוח הקושרים כאשר יפרוץ מרד בגבולם. ונוֹאֵר שלח אליהם בלילה אנשי-צבא מארמון המלך והמית את כלם. הוא נועז לעשות את הדבר הזה מבלי שאל את פי אגריפס, כי תאנת בצעו היתה גדולה לאיך-גבול והשיאה אותו לעולל דבר תועבה נוראה לאחיו ולהביא אשם על המלוכה. ועוד הוסיף לעשות רעה לעם בזדון לבו, עד אשר שמע אגריפס את הדבר, והוא לא מצא עז בנפשו להמית את האיש, בתתו כבוד לשוהים, אולם לקח מידו את המשרה, — והמרודים כבשו את המבצר הנקרא קפרוס, אשר ממעל ליריחו, ושחטו את חיל-המצב ואת המצודות החריבו עד היסוד. ובימים ההם קם גם המון היהודים היושבים במכור (מכירוס) ודרש מאת

^(א) שְׁהִים (כנראה בערבית שְׁהִים, ברומית Sohaemus) היה נסיך (קטרכוס) בחלק

ארץ היטורים אשר בלבנון, ומת עוד בימי קלודיוס. בלחי יוסף פרק יא מבאר, כי נוֹאֵר זה (שם נקרא ירוס) היה בכד שְׁהִים, וכנראה נתן אגריפס כבוד לזכר המת ולא ענש את בכדו.

אנשי המצב הרומאים לעזוב את המבצר ולמסרו בידם, והרומאים יראו, פן ילקח המבצר מהם בחזק־יד, וכרתו עם היהודים ברית, כי יתנו להם לצאת לשלום, וכאשר נכרתה האקנה, מסרו הרומאים את המבצר בידי היהודים, ובני מכור השתחררו על המצודה ושמו בה חיל משמר.

ז. ובעיר אלכסנדריה היה ריב בין היהודים ובין יושבי המקום כל הימים, למן העת אשר נשא אלכסנדרוס (הגדול) את פני היהודים המתנדבים לחזק את ידיו במלחמתו עם המצרים ונתן להם חלף אמון־לבם את הזכות לשבת בעיר ומשפט אחד עם היונים (האזרחים). ובימי יורשיו (הדידוכים) נשארה ליהודים הזכות הזאת, וגם חלקו להם המלכים מקום למשכן, למען יוכלו לשמור על חקי דתם ולא יתערבו בבני הנכר, ונוסף על זה נתנו להם רשות להקרא בשם מקדונים. וכאשר כבשו הרומאים את הארץ הזאת, לא נתן ציור הראשון, ואף לא אחד השליטים אשר קמו אחריו, לגרוע מזכויות היהודים, אשר נתן להם אלכסנדרוס. אולם הקטטות בין היהודים ובין היונים לא חדלו, וכאשר הוסיפו הנציבים לענוש יום־יום רבים משני העמים יחד, התלקחה אש המריבה ביתר־שאת. ובימים ההם, בפרוע פרעות ביתודים היושבים ביתר הארצות, עלתה הלהבה באלכסנדריה למרום, ופעם אחת קראו האזרחים לאספת־עם להנעץ בדבר משלוח צירים אל גירון ויחד עם היונים נהרו אל האמפיתיאטרון גם יהודים רבים. וכראות אותם אנשי ריבם צעקו בקול גדול, כי שונאים באו אליהם לנגל את צפוניהם, ואחרי זאת קפצו עליהם להרים בהם יד. רב היהודים נפוצו ונמלטו. אולם שלשה אנשים מהם נלכדו בידי היונים, אשר סחבו אותם לשרפם חיים, וכל היהודים התעוררו לנקום את נקמתם. לראשונה השליכו אבנים ביונים ואחרי־כן תפשו לפידיים בידיהם ומהרו אל האמפיתיאטרון והגזימו על היונים, כי ישרפו את הבית על כל העם אשר בו. וכמעט מלאו אחרי דברם, לולא בצר נציב העיר טבריוס אלכסנדרוס את רוחם. לראשונה לא רצה ללמדם מוסר בחרב שלופה, ועל־כן שלח אליהם את האנשים נשואי־הפנים לבקשם, כי ישבתו מריב, פן יעירו עליהם את חמת צבא הרומאים. אולם הנרגנים אשר ביניהם דחו בשאט בנפש את עצת השלום וגם חרפו וגדפו את טבריוס.

ח. ובראות טבריוס, כי מבלעדי ענש קשה לא ישקטו המורדים, שלח עליהם את שני לגיונות הרומאים אשר בעיר ויחד אתם חמשת אלפים*) אנשי־צבא, אשר באו אז מארץ לוב לשבר היהודים ולאסונם, ונתן להם רשות להמית את היהודים וגם לבז את רכושם ולשרוף את בתיהם. ואנשי־

*) ניוה : שני אלפים.

הצבא מהרו ללכת אל המקום הנקרא דלתא^(א). כי שם היתה שכונת היהודים, ולמלא את פקדת הנציב. אולם הדבר לא עלה בידם בלי שפך דם. כי היהודים התחברו יחד לעמוד על נפשם, ואת המזינים אשר בקרבם שלחו לפניהם במערכה וזמן רב עצרו בעד הרומאים. אולם כאשר פנו ערף, נפלו חללים לאין-מספר. והמטבח היה נורא מכל עברים: אלה הומתו בשדה (בחוץ) בחרב אויביהם, ואלה נדחפו אל בתיהם ושם עלו על המוקד, כי שרפו הרומאים עליהם את הבתים אחרי הוציאם את כל שללם, ולא חמלו על עוללים ויונקים ולא בושו מפני שיבה, ובערו בחרב משכלת את כל העם מקטן ועד גדול, עד אשר נהפך כל המקום למצולת-דם ובה נערמו חמש רבבות חללים, וגם היהודים הנשארים היו עדי אובד, לולא שמו את פניהם לבקש רחמים על נפשם. ואלכסנדרוס (טבריוס) חמל עליהם וצוה את הרומאים להרפות מהם. ואנשי-הצבא, אשר היה מנהגם לשמוע לקול מצוה, אספו את ידם לאות הראשון, אולם המון בני אלכסנדריה (הנכרים) לא יכול להשקט, כי גדלה שנאתו ליהודים, ורק בחזקת-יד הפרידו אותם הרומאים מעל הפגרים.

ט. זה היה דבר האסון אשר מצא את היהודים באלכסנדריה. וכראות צסטיוס, כי קמה מלחמה על היהודים בכל מקום, לא רצה עוד להתמהמה. הוא לקח עמו מאנטיוכיה את הלגיון השנים-עשר פלו ואלפים אלפים איש בחור ליתר הלגיונות ועוד ששה גדודי (קוהורטות) רגלים וארבע להקות (אלות) רוכבים, ומאנטיוכוס^(ב) לקח אלפים רוכבים ושלוש אלפים רגלים, פלם רובי קשת, וגם מאגריפס קבל חיל רגלים כמספר הזה וכאלפים רוכבים, ומלבד אלה גלוה אליו שהים^(ג) עם ארבעת אלפים איש, שלישיתם רוכבים ושאריתם רובי קשת. ובראש הצבא הזה בא צסטיוס ושם נאספו אליו עוזרים רבים מן הערים, והם לא היו למודי מלחמה כאנשי-הצבא, אולם בתאות-הקרב וגם בעז שנאתם את היהודים מלאו את חסרון הלמודים האלה. וגם אגריפס בא אל צסטיוס, להראותו את הדרך ולנהל אותו בעצה טובה. צסטיוס לקח עמו חלק מצבאו ויצא להלחם על אחת מערי הגליל הבצורות ושמה זבלון (נ"א: חבולון — היא כבול), והיא גבול ארץ היהודים מול עכו. הוא מצא את העיר עזובה מאדם — כי נמלטו יושביה אל ההרים — ומצא כל טוב. וצסטיוס צוה על אנשי-צבאו להוציא את שלל העיר ולשרוף אותה באש. אף כי השתומם ליפי העיר, אשר בתיה נבנו כדמות

(א) קצה יאור גילוס, שמראהו כדלת עברית עתיקה, היא דלתא היוונית.

(ב) מלך קמחי, או קומנני (עין ספר ה, יא, ג).

(ג) אין זה שהים הנזכר למעלה, כי-אם בן עזיו מלך חמת (אמטה).

הבתים אשר בצור ובצידון ובבארות. ואחרי זאת פשט בכל הארץ ובזו את כל המקומות הקרובים ושלח את הכפרים מסביב באש ושב אל עכו. וכאשר נפוצו הסורים — ובראשם בני בארות — לתת את הארץ לבו, ערבו היהודים את לבם לצאת ממחבואם, בשמעם כי עזב צסטיוס את הארץ, והתנפלו פתאם על הצבא הנשאר שם והמיתו בו כאלפים איש.

י. וצסטיוס יצא מעכו והלך אל קיסריה ואת חלק הצבא שלח לפניו אל עיר יפו וצוה עליו להציג משמר בעיר, אם יעלה בידו לכבוש פתאם, או לחכות עד אשר יעלה הוא עם כל חילו, אם יגלה דבר בואו ליושבי העיר. הצבא השלוח פשט על העיר משתי רוחות, החלק האחד בא מדרך היבשה והשני מדרך הים, ועל-כן נכבשה העיר על-נקלה ויושביה לא הספיקו להמלט וגם לא לעמוד על נפשם במערכה, כי מהרו הרומאים להתנפל עליהם והמיתו אותם לפי חרב עם הנשים והטף. ומספר ההרוגים היה שמונת אלפים וארבע מאות. גם אל מחוז נרבתא אשר בקרבת קיסריה שלח צסטיוס רוכבים רבים, אשר השחיתו את הארץ והכריתו חלק גדול מיושביה ובזזו את רכושם ואת הכפרים שלחו באש.

יא. ואל הגליל שלח צסטיוס את ציסניוס גלוס, מפקד הלגיון השנים-עשר, והפקיד בידו חיל רב במספר, כדי לבצור את רוח העם היושב בארץ. וצפורי הבצורה בכל ערי הגליל קדמה את פני ציסניוס בברכת שלום וגם יתר הערים עשו כעצתה הטובה ושקטו. וכל המורדים והשודדים אשר בגליל שרדו אל ההר, הנמצא בטבור הארץ והנשקף על-פני צפורי, הוא הנקרא הר עצמון. וגלוס הוליך את חילו להלחם בהם. וכל העת אשר נמצאו המורדים במרום היה נקל להם לעמוד על נפשם בפני הרומאים העולים עליהם וגם המיתו מהם כמאתים איש. אולם כאשר סבבו הרומאים את ההר והגביהו לעמוד, כרעו המורדים לפניהם במהרה, כי לא היה להם נשק ולא עצרו כח לשאת את פחד מלחמת אנשי-הצבא המזינים. ובדרך מנוסתם לא יכלו להסתתר מפני סוסי הרוכבים. רק מעטים נמלטו אל מקומות נשכחים מני רגל ואלפים איש ויותר נפלו חללים.

פרק תשעה-עשר

מעשי צסטיוס בארץ יהודה. הוא צר על ירושלים ועזב פתאם את המצור. התלאות אשר מצאוהו במנוסתו.

א. וכראות וציסניוס גלוס, כי תמו המורדים מארץ הגליל, הפך עם צבאו אל קיסריה. וצסטיוס חָבַר את כל צבאותיו ועלה להצות על אנטיפטרוס

ובשמעו, כי במגדל (מצודה) אחד, הנקרא אָפֶק, התלקטו היהודים בחיל גדול, שלח צבא שמה להלחם. פחד הצבא הזה נפל על היהודים, והם נפוצו עוד טרם התראו אתו פנים. הרומאים מצאו את המחנה שומם מאדם ושלחו באש את הכפרים הקרובים. מאנטיפטרוס עלה צסטיוס על לוד ותפש את העיר הריקה מאדם, כי כל העם עלו אל ירושלים לחג את חג הקפות ורק חמשים איש פגש שם צסטיוס והמית אותם בחרב ואת העיר שרף ונסע משם לעלות על ירושלים. הוא עבר דרך בית-חורון וחנה במקום אחד הנקרא גבע (או גבעה) במרחק חמשים ריס מירושלים.

ב. וכראות היהודים, כי המלחמה הולכת וקרבה אל העיר הראשה (המטרופולין), עזבו את חגם ולקחו בידיהם כלי נשק, ובבטחם בהמונם הגדול הגיחו מן העיר בתרועת מלחמה בלי מערכה וסדר וגם לא שמו את לבם למנוחת השבת, אף כי נהגו תמיד לקדש את היום הזה בכל תקף. אולם החמה העזה, אשר הסיחה את דעת היהודים מקדשי דתם, הוסיפה להם אמץ וגבורה למלחמה: הם התנפלו על הרומאים ברוח עצמה, עד אשר הבקיעו את מערכותיהם ופרצו בתוכם והרבו את חלליהם, ולולא מהרו הרוכבים לסובב את היהודים ולולא חש גם חלק הצבא, אשר לא נלאה עוד מפחד המלחמה, לעזרה למערכת הרומאים השדודה, כי אז אבד כל צבא צסטיוס במלחמה. מקרב הרומאים נפלו חמש מאות וחמשה-עשר חללים ומהם כארבע מאות רגלים ושאריתם רוכבים. ומהיהודים נפלו בחרב רק עשרים ושנים איש. ויותר מכל היהודים הפליאו לעשות חיל שני קרובי מונבו מלך חדיב א, מונבו וכנדאי (קנדיאוס), ויחד עמם גם גִּיגֵר איש עבר הירדן ושיִלָּא (סילס) הבבלי, אשר שרת לפנים במחנה המלך אגריפס ועבר אל היהודים, ואחר אשר נהדפו היהודים, הנלחמים עם הרומאים פנים אל פנים, ושבּו אל העיר, התנפל שמעון בן גיורא בערף הרומאים, העוזים בדרך בית-חורון, והפיץ חלק גדול מחיל המאסף ולקח ממנו הרבה בהמות-סבל והוביל אל ירושלים. שלשה ימים התמהמה צסטיוס בבית-חורון, והיהודים הספיקו לתפוש את ראשי ההרים ושמו משמר על מעברות הארץ והראו, כי לא ישבו בחבוק ידיים, כאשר יחלו הרומאים להסיע את מחנם.

ג. ואגריפס ראה, כי רעה נגד פני הרומאים מהמון השונאים הרב, אשר כבש את ארץ ההרים, ועליכן נסה לבוא בדברים עם היהודים, אולי יצליח בידו לפתות את כלם, כי יחדלו מהלחם, או לסכסך את הנבערים אוהבי

(א) מונבו היה בנה של הֶלֶנִי (הילני המלכה) ואחיו יורשו של איזו מלך חדיב וכֶסֶם קבלו את דת ישראל וקנו להם נחלות ואֲזוֹת קבר בירושלים. וגם רבים מקרוביהם התישבו בירושלים ולקחו חלק במלחמת החפֶּשׁ.

הריב בצריהם (ורודפי השלום). על-כן שלח אל יושבי ירושלים שני אנשים צשוואי-פנים וידועים להם מאד, את פֶּרְקַאי (בורקיוס) ואת פִּיבּוֹס והבטיח אותם, כי יכרות צסטיוס ברית שלום עמם והרומאים יסלחו לכל פשעיהם. אם יפרקו את כלי נשקם מעליהם ויעברו אליהם. והמורדים יראו, פן יעבור כל העם אל אגריפס, בהאמינו כי יכפר עוננו, ועל-כן מהירו להמית את שליחיו. הם רצחו את פִּיבּוֹס נפש עוד טרם פתח את פיו ופֶּרְקַאי קסה בפצעים, אך הצליח להמלט. וכאשר כעס כל העם ועל מעשה התועבה הזאת, התנפלו עליו המורדים והכווהו באבנים ובעצים וגרשו אותו אל תוך העיר.

ד. בעצם המהומה הזאת, אשר קמה בקרב יושבי ירושלים, מצא לו צסטיוס שעת-הפשר להתנפל על העיר והסיע שמה את כל צבאו ורדף אחרי היהודים הנסוגים מפניו עד שערי ירושלים ושם את מחנהו במקום הנקרא צופים (סִקּוּפּוֹס) במרחק שבעה רִיסִים מן העיר. שלשה ימים לא השתער על העיר, ואולי האמין, כי יסגירו אותה יושביה בידו, — ושלח אנשי-צבא רבים לבז את הכפרים אשר מסביב לירושלים, וביום הרביעי, הוא יום שלשים לחדש הַפֶּרֶבְטִיאָס (תשרי), הציג את הצבא במערכות מלחמה לעלות על העיר. אולם המורדים שמו עיניהם על העם היושב בעיר ולבל יפול אל הרומאים. הם נבהלו למראה סדר מערכות-הרומאים ועזבו את חלקי העיר אשר מחוץ לחומה ונסוגו אחור אל תוך העיר ואל הר-הבית. וצסטיוס נסע אחריהם ושרף את חלק העיר הנקרא ביציתא (ביזיטא) וגם „העיר החדשה“ (א) ואת המקום הנקרא „שוק הקורות“ (שוק העצים) וחנה מול ארמון המלך. ולו רצה צסטיוס ביום ההוא להרעיש בחזקת-יד את חומות העיר, כי אז לכד את ירושלים מיד וגם שם קץ למלחמה, אולם ראש מחנהו טוֹרְנִיּוֹס פֶּרִיקְסוֹס ורב שרי הרוכבים אשר לו לקחו שחד מידי פלורוס ופתו אותו לבל ישתער על העיר. ובגלל הדבר הזה ארכה המלחמה מאד ונגזר על היהודים לשאת עוד צרות נוראות עד בוא הקץ.

ה. ובעת ההיא נפתו רבים מטובי העם לדברי חנן בן יונתן וקראו את צסטיוס אל העיר ואמרו לפתוח לפניו את שעריה. אולם בגדל אפו לא שם לב לדברים האלה ולא האמין לאנשים האלה, עד אשר שמעו המורדים על-דבר הבגד וגרשו את חנן ואנשיו מעל החומה ודחפו אותם אל בתיהם וסקלו באבנים אחריהם. ואחרי-זאת עמדו בראשי המגדלים וירו משם בשונאים המעפילים לעלות. חמשה ימים נסו הרומאים להרעיש את החומה

(א) שנוכרה לעיל טו, ה. הם המגרשים בצפון ירושלים, שנבנו בימי החשמונאים והורדוס, כאשר התגדלה העיר, ובספר ה, יב, ד, יבאר, כי חלק העיר החדשה הזאת נקרא בשם „העיר החדשה התחתונה“.

מכל צד ולא יכלו להלחם עליה, וביום הששי לקח צסטיוס רבים מבחורי צבאו ואת רובי הקשת והשתער על הר-הבית מרוח צפון והיהודים נלחמו בהם מן האולמים (האסטוניות) ופעמים רבות גרשו את האנשים אשר קרבו אל החומה, אך לאחרונה תקף עליהם המון החצים ואבני הקלע, עד אשר נסוגו אחור וירדו מעל החומה. כי אנשי צבא הרומאים העומדים ראשונה במערכה סמכו את מגניהם אל החומה ואחריהם הדביקו העומדים בשורה השנייה את מגניהם אל מגני הראשונים וכמוהם עשו גם יתר שורות הצבא, עד אשר הקימו את הסוכך, הנקרא בפיהם „צב“^א, וממנו נרתעו כל חצי שונאיהם ואבני קלעם ושביו ריקם. ואנשי-הצבא יכלו הפעם לחתור תחת החומה, וכל רע לא אנה להם, וגם התכווננו לשלח אש בשער הר-הבית.

ו. פלצות נוראה אחזה את המורדים ורבים מהם מהרו לברוח מתוך העיר, בחשבם כי תפול במהרה בידי אויביהם. הדבר הזה היה למשיב נפש ליושבי ירושלים, וכאשר הוסיפו המורדים להמלט מעל החומה, כן הוסיפו אלה להתקרב אל השערים ואמרו לפתוח אותם ולקבל את פני צסטיוס כפני מושיע וגואל. ואלו האריך צסטיוס את המצור עוד זמן מצער, כי אז לכד את העיר חיש מהר. אך מאמין אני, כי בעונות הנבלים הסתיר אלהים את פניו גם ממקדשו, ועל-כן לא נתן כי יבוא קץ למלחמה ביום ההוא.

ו. כי צסטיוס לא שם את לבו למפח-נפש הנצורים וגם לא למחשבת העם הטובה אליו ואסף אליו פתאם את אנשי-צבאו, ובלי פגע ומכה גואש מתקוותו וגואל להסיע את מחנהו מן העיר. והשודדים, אשר לא חכו לדבר הזה, לבשו עז למראה מנוסת צסטיוס ורדפו אחרי המאסף אשר לרומאים והמיתו רבים מחיל הרוכבים והרגלים. ביום ההוא חנה צסטיוס במקום תחנותו הראשון, אשר בגבעת צופים, וביום המחרת עלה משם ובזה חזק את רוח שונאיו והם הצרו מאד את צעדי המאסף וגם התיצבו לשני עברי הדרך וירו על אגפי הצבא. והמאסף אשר לרומאים לא נועז להפנות את פניו מול שונאיו, אשר ירו בו מאחור, בחשבו, כי אין קץ למספר רודפיו. וגם לא מצאו הרומאים כח לבצור את רוח המתנפלים עליהם משני עבריהם, כי היו עמוסים משא לעיפה ויראו פן ינתקו את שורות המערכה, ובעיניהם ראו את היהודים, כי אין סבל ומשא על שכמיהם והם קלים במרוצתם. לכן נטלו עליהם לסבול צרות רבות, מבלי יכלת לשלם גמול לשונאיהם. לכל ארך-הדרך נגפו הרומאים ורבים נפלו שדודים מתוך מערכותיהם ובמספר ההרוגים העצומים היו גם פריסקוס מפקד הלגיון הששי ולונגינוס שר-האלף ושר להקת הרוכבים האימילית ושמו יוקונדוס. בדי עמל הגיעו הרומאים אל מקום

^א ברומית testudo.

מחנם לפנים אשר בגבע, ורבים מאנשי-הצבא השליכו בדרכם את כל הנשק מעליהם, בגבע התמהמה צסטיוס שני ימים והיה כאובד עצות וביום השלישי ראה, כי עצמו שונאיו וכל המקומות מסביב מלאים יהודים, והבין כי לרעתו התמהמה במקום הזה ואם יחכה עוד מעט יוספו רבים על שונאיו.

ה. למען החיש את מנוסת הצבא צוה צסטיוס להשליך את כל הדברים אשר הם לטרח בדרך מסעו. על-כן המיתו הרומאים את כל הפרדים והחמורים ובהמות-המשא, מלבד הבהמה הנושאה את כלי-הקלע ומכונות המלחמה, כי בכלים האלה החזיקו לגדל ערכם, ומה גם כי פחדו, פן יפלו בידי היהודים, אשר יהפכו אותם מול פניהם, — ואחרי-כן הוליך אותם צסטיוס אל בית-חורון. והיהודים לא הרבו להציק להם בארץ המישור, אך כאשר נדחקו הרומאים אל בקעה צרה במורד ההר, קדמו היהודים אותם: אלה סגרו עליהם את מוצא הבקעה, ואלה רדפו אחריהם ולחצו אותם אל תוך הבקעה. וכל ההמון הגדול התיצב במרום ההר התלול אשר ממעל למסלה וכסה את מערכות הרומאים בברד חצים ואבני-קלע. גם הרגלים נבוכו ולא מצאו תחבולה לעמוד על נפשם. והרוכבים נמצאו עוד בצרה נוראה מהם, כי נבצר מהם ללכת לדרכם בסדר תחת מטר אבני-הקלע וגם לא יכלו לעלות בסוסיהם על צוקי הסלעים ולהדוף את שונאיהם. ומן העבר השני נמצאו תהומות ופחתים, אשר נפלו שמה הרומאים, כאשר מעדו רגליהם, ומנוס אבד מהם ואפסה כל תקוה לעמוד על נפשם. ומגדל צרתם הרימו קול זעקת שבר ויללת נואשים. ולקול נאקתם ענו היהודים קול ענות גבורה ותרועת נצחונם, בחֶקֶם איש את אחיו. וכמעט השמידו היהודים את כל חיל צסטיוס, לולא פֶסֶה עליהם הלילה, ובחשך הספיקו הרומאים להמלט אל בית-חורון. והיהודים חנו עליהם מסביב ושמרו על מוצאי הבקעה.

ו. וצסטיוס נוכח לראות, כי לא יוכל לצאת משם לדרכו ביד רמה ובקש תחבולה לברוח מפני האויב (ובמסתרים). הוא בחר מן הצבא כארבע מאות אנשים אמיצי-לב והציג אותם על החל ואשר לפני מחנהו וצוה עליהם להרים על נס את דגלי משמרת המחנה, למען יתעו היהודים להאמין, כי שם נמצא כל הצבא. והוא לקח עמו את שארית הצבא במסתרים והקדים ללכת דרך שלשים ריס. לאור הבקר הכירו היהודים, כי מקום המחנה ריק, והתנפלו על ארבע מאות האנשים, אשר הוליכו אותם שולל, והמיתו אותם בתציהם במהרה ורדפו אחרי צסטיוס. אולם הוא הספיק בלילה להקדימם מהלך רב וביום החיש את מנוסתו, ומרב בהלה ופחד השליכו אנשי-הצבא בדרך את מכונות-הרעש (אילי הברזל) ואת הבליסטראות ואת

יתר מכוונות המלחמה, והיהודים לקחו אותן לשלל ואחרי-כן נלחמו בהן עם הרומאים. היהודים רדפו אחרי הרומאים עד אנטיפטרוס וכאשר לא הדביקו אותם במקום ההוא נטו מעליהם ואספו את מכוונות-המלחמה ופשטו את החללים וקבצו את יתר השלל ומהרו לשוב אל ירושלים בקול תרועה. כי מהיהודים נפלו רק חללים מתי מספר ומהרומאים עם עוזריהם יחד מתו כחמשת אלפים ושלוש מאות רגלים ושלוש מאות ושמונים רוכבים. הדברים האלה נעשו בשמיני לחדש דיוס (מרחשון), שנת שתי-עשרה לממשלת נירון.

פרק עשרים

צסטיוס שלח צירים אל נירון. יושבי דמשק הרגו את היהודים אשר בתוכם. בני-ירושלים חדלו לרדוף אחרי צסטיוס ושוב לעירם והתכוונו למלחמה והקימו שרי-צבא רבים וכיניהם את כותב הספר. מקצת מעשי יוסף בגליל.

א. ואחרי האסון אשר קרה את צסטיוס עזבו רבים מנכבדי היהודים את העיר, אשר דמתה לאניה טובעת בים. גם האחים קֶסְטוֹפְרוֹס ושאוֹל יחד עם פיליפוס בן יקים, שהיה ראש-מחנה לאגריפס המלך, נמלטו מתוך העיר ובאו אל צסטיוס. רק אנטיפטרוס, אשר היה לפנים אתם יחד בחצר המלך במצור, מאן לעזוב את העיר בימים ההם, ואחרי-כן נהרג בידי המורדים, ואת דבר מותו נספר (למטה). צסטיוס שלח את שאול ואת האנשים אשר עמו לארץ אֶכֶיָה אל נירון, לספר לו על-דבר מצוקתם ולשים את אשמת המלחמה בראש פלורוס, ובטח, כי יקל לו מהסכנה, העתידה לו, כאשר יעיר הקיסר את כל חמתו על האיש הזה.

ב. ובעת ההיא שמעו יושבי דמשק על מגפת הרומאים והתעוררו להמית את היהודים היושבים בקרבם. עוד לפני הימים ההם חשדו אזרחי העיר ביהודים ואספו אותם אל הגמנסיון א) ושמרו עליהם משמר, ועל-כן היה נקל להם לבצע את מזמתם, אולם הם פחדו מפני נשיהם, אשר קָלן—מלבד נשים אחדות — דבקו בדת היהודים, — ועל-כן שקדו בכל עז להסתיר מהן את הדבר. הם התנפלו על היהודים, אשר ישבו צפופים במקום צר ולא היו מְזִיגִים, ושחטו את כָּלם בשעה אחת במספר עשרת אלפים וחמש מאות (נפש ב), ואיש לא מחה בידם.

ג. ובשוב היהודים הרודפים אחרי צסטיוס אל ירושלים, משכו אליהם

א) בית-הלמוד למשחקים שונים (התאבקות באגרופים, בהרבות ועוד).

ב) בחוצאה ישנה: עשרת אלפים איש.

את אחיהם, אשר עוד היו נאמנים בברית הרומאים, את אלה בחזקיד ואת אלה בדברי רצון, והתאספו כלם בהר הבית והקימו שרי-צבא רבים לפקד במלחמה. יוסף בן גוריון והכהן הגדול חנן נבחרו לראשי השליטים בכל העיר ונטלו עליהם לחזק את חומת ירושלים. ואת אלעזר בן שמעון, אשר בידו היו כל בות הרומאים והכסף שלקחו היהודים מצסטיוס וגם כסף רב מאוצר העם, לא שמו היהודים בראש הממשלה, בראותם כי היה יהיה למושל עריץ בעזרת הקנאים הנלולים אליו, נושאי כליו. אולם כעבור זמן מצער אול הכסף מאוצר הצבור והפעם הצליח בידי אלעזר לצודד את העם בכשפיו, עד אשר נכנע תחת שלטונו.

ד. ועל ארץ אדום נתנו היהודים שני שרי-צבא, האחד יהושע בן צפא (ספסס), מן הכהנים הגדולים, והשני אלעזר בן הכהן הגדול חנניה. ועל ניגר, ראש ארץ אדום בימים ההם, אשר היה מילידי ארץ עבר-הירדן (פרה) ונקרא על שמה „איש עבר-הירדן“ (איש פרה), צוו להכנע תחת שני שרי-הצבא האלה. וגם מיתר חלקי הארץ לא הסיחו את דעתם: אל יריחו נשלח יוסף בן שמעון לשר-צבא, ואל עבר-הירדן — מנשה, ואל מחוז תמנה (תמנחה) נשלח יוחנן האסי וגם לוד ויפו ואמאוס נפלו בחלקו. ולמפקד בחבל גופנא ועקריבים (עקרבטא) הוקם יוחנן בן חנניה, ועל שתי ארצות הגליל — יוסף בן מתתיה ועל גבול שלטונו נחשבה גם גמלא הבצורה בכל ערי הארץ הזאת.

ה. וכל אחד משרי-הצבא משל במדינה, אשר הפקד עליה, כפי נדבת רוחו וכפי כח תבונתו. ויוסף, אחרי בואו אל ארץ הגליל, בקש למצא חן בעיני כל יושבי הארץ, בדעתו כי בדבר הזה יצליח לעשות טובה רבה, אם גם ישגה ביתר הדברים. הוא ראה, כי ימשוך אליו את לב טובי הארץ בתתו להם חלק בשלטון, ואת לב כל העם — בשימו עליו אנשים ידועים ונבונים מילידי הארץ, על-כן בחר לו שבעים אנשים חכמים מוקני העם ושם אותם למושלים בכל ארץ הגליל. ובכל עיר ועיר שם שבעה שופטים, להביא אליהם כל דבר ריב קטן, אולם את הדבר הקשה ואת דיני הנפשות צוה לשלוח אליו ואל שבעים הזקנים אשר עמו.

ו. ואחרי אשר שם יוסף משפטי צדק בכל עיר ועיר מבית, שם את פניו לחזק את הארץ. ובדעתו, כי הרומאים יעלו על ארץ ישראל דרך הגליל, בצר את כל משגבי הארץ, את יודפת (יוטפט) ואת באר-שבע ואת צלמין (סלמין) ואת כפר-איכו (א) ואת יפה ואת סיגב (ב) ואת ההר הנקרא תבור

(*) Καταρχαί. כנראה משבש.

(ב) בחיי יוסף פרק לו: סיגוי — משבש. ואולי זה משרש קנב.

(איטפיריין) ואת טריכי א) ואת טבריה, ומלבד אלה בנה חומות על המערות אשר מסביב לים כנרת בחלק הארץ הנקרא הגליל התחתון, ובגליל העליון בנה את המקום הנקרא סלע עֶכְבָּרָה ואת צפת ב) ואת ימנית (או יבנית) ואת מרון, ובארץ הגולן את סיליקיה ואת סגנה (סוגני) ואת גמלא. רק לבני צפורי בלבד נתן יוסף לבנות את חומות העיר על דעת עצמם, בראותו כי הם עשירים בכסף ונכונים למלחמה גם באין מִצְוָה עליהם. וככה בנה גם יוחנן בן לוי בעצמו את חומת גוש-חלב במצות יוסף. לעמת-זאת טרח יוסף בבנין יתר המצודות, כי בא אל כל מקום ונצח על העבודה. הוא אסף בארץ הגליל חיל רב, אשר עלה במספרו על עשר רבבות (מאה אלף) אנשים צעירים. וְכָל־חַלְק כְּלִי-נֶשֶׁק יִשְׁנִים, כאשר מצאה ידו לאסוף, וַיִּזֶן אותם.

ז. ויוסף ראה, כי כח הרומאים הגדול, אשר לא יעמוד איש בפניו, יסודו במשמעת הטובה ובשנוני ג) המלחמה אשר להם. אמנם מדחק השעה לא יכול יוסף ללמד את אנשיו ואת מלאכת המלחמה, אולם בהכירו, כי משמעת הצבא תלויה במספר הפקידים הרב, סדר את הצבא כדרך הרומאים ושם עליו שר־י-צבא רבים. הוא חלק את אנשי-צבאו לקבוצים שונים, ובראשם העמיד את שר־העשרות ועליהם שר־מאות וממעלה להם שר־אלפים, ועל קָלָם הקים מפקדים, לעמוד בראש חילות גדולים. הוא לָמד אותם את הדרך למסור את סמני הפקדה (בעת מלחמה), ואת אותות החצוצרות, להסיע את המחנה או לאסוף את הצבא, ואת מעשי אגפי המערכה בעלותם על האויב או בהקיפם אותו, וגם הורה אותם, באיזו דרך יטה האגף המנצח במלחמה לבוא לעזרת האגף הנגף במערכה, ואיך יחזקו אנשי-הצבא איש את אחיו לשאת את פַּכַּד המלחמה. ותמיד הראה אותם, מה הם הדברים המחזקים את אִמְץ-הרוח ואת כח הגוף. וביותר הקנה להם את הליכות המלחמה, בבארו לפניהם את טכסיסי הרומאים בכל פרטיהם ובהזכירו אותם, כי נטלו עליהם להלחם בגבורי החיל, אשר בחֹזֶק-גופם ועצם-רוחם כבשו את כל עולם הישוב כמעט. הוא אמר להם, כי ינסו את כח משמעתם במלחמה עוד לפני צאתם לקרב ויראו אם יעצרו כח לחדול מדרכיהם הרעים, אשר הסכינו בהם, מדרכי הגנבה והגזל והעשק, ולא יוסיפו להונות את אחיהם ולא יבקשו שכר לעצמם בנוק האנשים הקרובים אליהם. כי סמן טוב הוא לגורל המלחמות, אם כל אנשי הצבא היוצאים

(א) צֶן ספר א, ה, ט בהערה.

(ב) במקור: סָפָה.

(ג) מה שאנו קוראים „תרגילים“.

בהן נלחמים בלב טהור וישר א), ולבני הבליעל מלחמה לא באויביהם בלבד, כי-אם גם באלהים.

ה. ככה הרבה יוסף לְדַבֵּר על לב אנשיו כל הימים. ומספר העם, אשר נאסף אליו והיה מוכן למערכה, עלה עד ששים אלף רגלים ושלוש מאות וחמשים רוכבים, ומלבד אלה היו לו ארבעת אלפים וחמש מאות שכירי מלחמה, אשר הרבה לבטוח בהם. ושש מאות בחורי חיל היו שומרים לראשו. ועל-נקלה כלכלו הערים את כל אנשי-הצבא האלה, זולת השכירים, כי כל עיר ועיר שלחה את חצי אנשי-החיל לעבודת הצבא ואת המחצית השנייה — להמציא להם את לחמם וכל צרכיהם. ככה נחלק העם: אלה חגרו כלי-נשק, ואלה יצאו לעבוד בכל מלאכה. ואנשי המלחמה שלמו לאחייהם על הלחם, אשר נתנו להם, בסוכם עליהם מכל צרה.

פרק עשרים ואחד

יוחנן איש גושי-חלב ונכליו ומעשי יוסף להפך את מזמותיו. יוסף השיב אליו ערים אחדות, שמרדו בו.

א. ככה הוציא והביא יוסף את יושבי הגליל, אך איש-מזמות מעיר גושי-חלב ושמו יוחנן בן לוי קם לו לשטן. הוא היה ערום ונוכל מכל אנשי הבליעל, אשר קנו להם שם במעשי נבלה כאלה ב). לראשונה היה יוחנן איש עני וימים רבים היה חסר-הכסף לשטן למזמות רשעו. הוא היה משכיל על-דבר שקר והבין לשים את חותם האמת על כוביו, והתרמית נחשבה בעיניו למדה טובה, ובה נהג גם בהליכותיו עם אוהביו היקרים. הוא ידע להתחפש כאיש אוהב הבריות, אולם למען בצעו נקל היה לו לשפוך דם אדם כמים, ותמיד בקש גדולות לנפשו, ולמען השיג את משאת-נפשו עולל מעשי רשע נבזים. לפנים היה שודד יחידי, ואחרי-כן מצא לו חבר-משחיתים, אשר לא היו רבים במספרם בתחלה, אך גדלו ועצמו מיום ליום, ועינו היתה פקוחה, לבל יבוא בסודו איש, אשר יתפוש בכף על-נקלה, ורק אנשים חזקים בכת גופם ואמיצי-רוח ויודעי-מלחמה אסף אליו, עד אשר

א) יוסף משתמש במשג הנמצא בשפות האריות והוא חסר בשפות השמיות, ועכשו נהגו לתרגם אותו עברית: „תודעה“ (טובה או רעה).

ב) דברי המקור נשמעים לשני פנים. ויש מי שתרגם: „הוא היה ערום ונוכל מכל אנשי-השם (גדולי הארץ, נשואי הפנים) במעשי הנבלה האלה“, כלומר, מיתר גדולי הגליל אנשי-ריבו של יוסף (יוסטוס, יהושע בן יצפא ועוד).

התלקטו אליו ארבע מאות איש, ורבם פליטי ארץ הצורים והכפרים אשר בה, ובראש האנשים האלה מלא את כל הגליל חמס ונתן את פחדו על הרבים, אשר חכו באימה למלחמה הבאה.

ב. יוחנן בקש להיות שר-צבא (בגליל) ועוד הלך בגדולות מאלה, אולם מחסור הכסף לא נתן לו להפיק את מזמתו. ובראותו, כי יוסף אוהב אותו מאד על כשרון מעשהו, דבר על לבו למלא את ידו לבנות את חומת עירו, ובדבר הזה אסף כסף רב, אשר נגש את העשירים, ואחרי זאת חבל עצת ערומים: בדעתו, כי כל היהודים היושבים בסוריה נזהרים מן השמן אשר לא נעשה בידי אחיהם, קבל רשות (ומיוסף) לשלוח אליהם שמן אל הגבול. הוא שלם במטבע הצורים, אשר מחירו ארבעה (ודרכמונים) אַתיקים א) לכל ארבעה היגים ומכר במחיר זה חצי ההין, והנה ארץ הגליל היא ארץ זבת שמן, והשנה ההיא היתה שנת ברכה ויוחנן לבדו שלח שמן רב אל המקומות אשר היה שם מחסור, ועל-כן אסף לו כסף רב עד לאין-מספר. ומיד פזר מכספו לרעת האיש, אשר נתן לו לשלוח את ידיו בסחורה. הוא חשב, כי בהורידו את יוסף ממשמרתו יעלה בידו להשתרר על ארץ הגליל, ועל-כן צוה את השודדים אשר עמו להרבות מעשי חמס ושד, למען תרבה השערורה בקרב הארץ, ואז יוכל להתנפל מן המארב על ראש הגליל בצאתו לעזרת הסובלים ולהכותו נפש, או להבאיש את ריחו בעיני יושבי הארץ, אם לא ישים את לבו למעשי השודדים. ואחרי-כן הפיץ ממרחק את השמועה, כי יוסף אומר למסור את הארץ בידי הרומאים. ועוד עלילות רבות עשה, להוריד את האיש מגדלתו.

ג. ובימים ההם יצאו צעירים אחדים בני כפר דבתרתה (דִּבְתָּרְתָּה), מן הצופים אשר הציג יוסף בעמק הגדול (בעמק יזרעאל), ושמו אורב לתלמי, נאמן בית אגריפס וברניקי, וגזלו ממנו את כל הכבודה, אשר הוליך עמו, ובה היו בגדים יקרים למכביר וגביעי כסף רבים ושש מאות זהב. הם לא יכלו לחלק את הגזולה ביניהם בסתר והביאו את כל השלל ליוסף אל טריכי. הוא הוכיח אותם על מעשה החמס שעשו לאנשי המלך והניח את כל השלל בידי חנני, הנכבד בכל יושבי טריכי, ואמר בלבו להשיב את הגזולה לבעליה בשעת הפשר. אולם הדבר הזה הביא על יוסף רעה גדולה. כי כאשר נוכחו החומסים לדעת, כי לא יקבלו חלק מן המלקוח, קצפו על יוסף מאד, וגם הבינו את מחשבתו, להשיב את יגיע כפיהם למלכים, להתרצות אליהם. על-כן ברחו החומסים בלילה אל הכפרים והודיעו את כל יושביהם, כי בגד יוסף בהם. והמהומה הקיפה גם את הערים הקרובות.

(*) בכסף ש' אַתיקי.

ולפנות בקר באו במרוצה כעשר רבבות אנשים מְיֻנִּים אל טריכי להִנָּקם ביוסף. וההמון הגדול הזה נאסף במקום מרוץ הסוסים (האֶפֶדְרוֹמִין), אשר בטריכי, והרים קול צעקה בחרי-אף: אלה צעקו להוריד את יוסף ממשרתו ואלה דרשו לשרוף את הבוגד באש. ואת חמת ההמון חזקו עוד יוחנן (בן לוי) ואיש אחד ושמו יהושע בן צפאי (סֶפְפַּיִס), ראש העיר טבריה בימים ההם. ואותבי יוסף ושומרי ראשו נבהלו מחמת ההמון ונמלטו כלם אל נפשם, מלבד ארבעה אנשים. יוסף ישן עוד שנתו ונָעוֹר כאשר נגשו האנשים לשלוח אש בבית. וארבעת עבדיו הנאמנים יעצו אותו לברוח. אולם יוסף לא שם את לבו לדבר אשר נשאר עזוב באין מִנֵּן עליו וגם לא ירא את המון הקושרים הרבים. הוא קרע את בגדיו ושם אפר על ראשו והטה את ידיו לאחור וקשר את חרבו מגבו וקפץ אל ההמון. ולמראה הדבר הזה חמלו עליו קרוביו ואוהביו ואנשי טריכי יותר מִכָּלֵם. ואולם האנשים אשר באו מחוץ לעיר וגם האנשים הקרובים, אשר לא יכלו לשאת את יוסף, הוסיפו לקלל אותו ודרשו ממנו להוציא אליהם כרגע את כסף הצבור ולהודות על הברית אשר כרת (עם שונאיהם) בבגד. כי בהביטם אל מראה יוסף האמינו, שלא יכחש בדברים אשר נחשד בהם, אחרי אשר עשה את הדבר לעורר רחמיהם, למען יסלחו לחטאתו. אולם באמת השפיל יוסף את עצמו בתחבולה, כי התחכם לסכסך את המתעברים בו איש באחיו למען הדבר אשר העלה את חרון אפם. הוא הבטיח אותם להודות על כל מעשיו, וכאשר נתנו לו האנשים לדבר, קרא אליהם: „את הכסף הזה לא רציתי לשלוח אל אגריפס וגם לא אמרתי למצא בו חפץ לנפשי, כי לא יכלתי לחשוב את איש-ריבכם לאהוב-נפשי ואת נזק הכלל — לשכר לעצמי. למענכם עשיתי זאת, בני טריכי, בראותי כי אין לעירכם כל משגב ומחסה, על-כן אמרתי להוציא את הכסף הזה למבנה חומותיכם. ואמנם יראתי את יושבי טבריה ואת בני יתר הערים, פן ילטשו את עיניהם אל השלל, ובחרתי להסתיר אצלי את האוצר, למען אוכל לבנות את החומה. ואם לא ימצא הדבר חן בעיניכם, הוצא אוציא אליכם את הכסף המובא ואתן לכם לבנו. והנה אני יעצתי טוב עליכם — ואתם צאו ועשו שפטים בשוחר טובתכם!”

ד. לדברים האלה הריעו יושבי טריכי לקראת יוסף בקול ברכה, אולם בני טבריה ויתר הערים החלו לחרף אותם ולבָּעֲתָם. אלה ואלה עזבו את יוסף לנפשו ורבו ביניהם. ויוסף התחזק עתה ברבות אנשי שלומו, כי מספר בני טריכי היה כארבעים אלף, והוא פנה אל כל הנאספים לְדַבֵּר עִמָּם כאשר עָם לִבָּנו, ויָסַר אותם בדברים קשים על פחזותם והבטיח אותם, כי בכסף הנמצא יבנה את חומת טריכי וגם ישים את לבבו להמציא חסות ליתר

הערים, כי לא יחסר כסף, אם תהיה עצת שלום ביניהם בדבר הוצאת הכסף, ולא ירגזו באיש המוצא להם מקור לכסף.

ה. וככה סבב יוסף את האנשים בכחש, ור' ההמון שב לביתו, אף כי היה סר וזעף. רק אלפים אנשים חגורי חרב אמרו להתנפל על יוסף, אולם הוא מהר להמלט אל ביתו, והם סבבו את הבית בדברי־אימים. נגד האנשים האלה חבל יוסף עצת מרמה חדשה. הוא עלה על גג ביתו והשקיט את השאון בתנופת יד ימינו וקרא אל האנשים, כי אינו מבין מה הם דורשים ממנו, כי בתוך הקולות והשאון אינו יכול לשמוע דבר, אולם הוא נכון למלא את כל משאלותיהם, אם ישלחו לו אנשים נבחרים אל הבית פניהם, לדבר עמו במנוחה. לשמע הדבר הזה באו אל הבית טובי האנשים וראשיהם. והוא משך אותם אל קרן פנת הבית ואחרי־כן צוה לסגור את שער החצר ולדוש את בשרם בשוטים, עד אשר נחשפו מעיהם. וההמון עמד מסביב וחשב, כי האריכו האנשים הבאים אל הבית בדברי עצומותיהם. ופתאם צוה יוסף לפתוח את שערי החצר ולהוציא משם את האנשים הטובלים בדמם. ולדבר הזה נבהלו האנשים הנותנים עליו את פחדם והשליכו מעליהם את נשקם ונמלטו על נפשם.

ו. אחרי הדברים האלה גדלה עוד קנאת יוחנן והוא טמן עוד הפעם פח לרגלי יוסף. הוא התחפש כאיש חולה ובקש את יוסף במכתב לתת לו להתרפא במימי טבריה. ויוסף לא הבין את מחשבתו הרעה וכתב אל פקיד העיר (טבריה) לקבל את פני יוחנן בכבוד ולספק לו את כל צרכיו. יוחנן הפיק את רצונו מדבר יוסף וכעבור שני ימים פָּתַח את אנשי העיר בדברי כחש ובשחד למרוד ביוסף. ושילא (סילס), אשר הפקידהו יוסף לשמור על העיר, שמע את הדבר ומהר לכתוב אליו על מעשה המזמה. וכאשר קבל יוסף את המכתב, יצא חיש ממקומו ונסע כל הלילה ולעת עלות השחר בא אל טבריה, וכל המון יושבי העיר יצא לקראתו, ויוחנן חשד ביוסף, כי למענו בא אל העיר, ובכל־זאת שלח אליו בידי אחד ממכיריו, לכחש לו על־דבר מחלתו ולאמר, כי הוא שוכב במטה, ועל־כן אינו יכול לצאת אליו ולכבדהו. וכאשר הקהיל יוסף את בני טבריה אל האצטדין ונסה לדבר אתם על השמועה אשר הגיעה לאזניו, שלח יוחנן שמה אנשי־צבא מְיֻנִּים וצוה עליהם להמית את יוסף, וכאשר חשפו האנשים את חרבותיהם, ראה אותם העם והרים קול צעקה. ולשמע הצעקה פנה יוסף לאחוריו ובראותו את להבות החרבות השלופות לשחטו קפץ למטה אל החוף — כי עמד על תל גבוה שש אמות לדבר משם אל העם — וירד מהר אל אחת הסירות העומדות שם ונמלט עם שני שומרי ראשו אל תוך היאור (ים כנרת).

ז. ואנשי צבא יוסף לקחו את נשקם מהר ויצאו להלחם במבקשי

בפשו. ויוסף פחד, מן תתלקח לרגלי הדבר הזה מלחמת-אחים, אשר תחריב את כל העיר בעון מתי-מספר, ושלח ציר אל אנשי-הצבא להודיעם, כי ידאגו רק להגן על נפשם ולא ימיתו גם לא יחרפו אחד מן החיבים. ואנשי-הצבא עשו כמצותו ושבּו למנוחתם, אולם יושבי הארץ אשר מסביב שמעו על-דבר המזמה ועל-דבר יועץ הרע ונאספו להכות את יוחנן, והוא מהר להמלט אל גוש-חלב. עיר אבותיו. ומכל ערי הגליל נהרו אל יוסף רבבות אנשים מְזִינִים והודיעו בקול, כי באו להלחם ביוחנן, החורש און על כל העם, ולשרוף עליו את העיר, אשר נתנה לו מנוס ומחסה בקרבה. ויוסף ענה אותם, כי הוא מקבל ברצון את אותות אהבתם, וּשְׂפָךְ את חמתם, כי בחר לו לכבוש את אוהביו בחכמה ולא רצה להכותם נפש. ואחרי אשר נודעו לו שמות האנשים, אשר התקשרו עליו יחד עם יוחנן בכל עיר ועיר, — כי בנפש חפצה גלה העם את שמותיהם, — שלח אליהם צירים להזהירם, כי יצא לבו את רכושם ולשרוף את בתיהם באש עליהם ועל בני משפחתם, אם לא יעזבו את יוחנן בעוד חמשה ימים, ובדבר הזה הטה מאחרי יוחנן חיש מהר כשלשת אלפים איש והם באו אליו ופרקו את כלי-נשקם והניחום לרגליו. וליוחנן נשארו רק כאלפים איש — וְכָלם פִּלְטִים מארץ סוריה, והוא שב להתנכל במסתרים על יוסף, אחרי אשר לא יכול לו לעיני השמש. הוא שלח בלאט מלאכים אל ירושלים להכות את יוסף בלשון, כי אסף לו חיל לרב, וגם הוציא קול, כי לא יארכו עוד הימים ויוסף יבוא בשערי העיר (ירושלים) להיות שם למושל עריץ, אם לא יפן עליו משמר. העם היושב בירושלים הבין את עלילות יוחנן וְלֹא שָׁם לֵב אֶל דְּבָרָיו, אולם טובי העם, אשר קנאו ביוסף, ואחדים מראשי הממשלה (בירושלים) שלחו בסתר כסף אל יוחנן לאסוף לו שכירים ולהלחם ביוסף וגם נמנו וגמרו ביניהם להוריד אותו (את יוסף) ממשרת ראש-הצבא, ובראותם, כי בגזרת פיהם לבד לא ישיגו את חפצם, שלחו אלפים וחמש מאות אנשי-חיל מְזִינִים ועליהם את יועזר בן נומיקוס ואת חנניה בן צדוק^(א) ואת שמעון ויהודה בני יונתן, — קָלָם אנשים מטיבים לדבר, — להטות את לב העם מאחרי יוסף ולדרוש ממנו דין וחשבון על מעשיו, כאשר יבוא אליהם ברצון, או גם להלחם בו, אם יקשה את לבו להחזיק במשרתו. אוהבי יוסף (אשר בירושלים) כתבו אליו, כי נשלח צבא אל הגליל, אולם את שרש הדבר לא הודיעוהו, יען אשר נועצו שונאיו עליו בסתר. ועל-כן לא הקדים יוסף להזהר. ארבע

(א) צִדִּיק, פרק יז, נחשב חנניה בן צדוק בין הקנאים הרצושים, אנשי אֲעֻזָּר בן חנניה (אחד הצירים אשר כרתו את הברית עם מטי'יוס), ובספר חיי יוסף (טז) מכאן, כי חנניה השלוח אל יוסף היה מן הפרושים ושם אביו צא נזכר.

ערים פשעו בו ועברו אל מריביו, והן צפורי וגמלא (נ"א: וגברה) וגוש-חלב וטבריה. אולם בידו הצליח להשיב אליו את הערים בלי מלחמה ובתחבולות ערמה תפש בכף את ארבעת שרי החילים (השלוחים מירושלים) עם גבורי צבאם ושלח אותם לשוב אל ירושלים. וחמת העם בערה על האנשים עד להשחית, והוא רצה להמית אותם ואת כל הנלויים אליהם לשלחם, לולא קדמו לברוח.

ה. ומן היום ההוא והלאה ירא יוחנן את יוסף ולא יצא מחומת גוש-חלב החוצה. וכעבור ימים אחדים פשעה טבריה ביוסף עוד פעם, ויושביה שלחו לקרא אליהם את אגריפס המלך. אמנם המלך לא הספיק לבוא למועד הקבוע, ורק רוכבים רומאים מתי-מספר באו אל העיר ביום ההוא, ולדבר הזה הודיעו יושבי טבריה, כי הפרו את בריתם עם יוסף. והשמועה על-דבר המרד הזה הגיעה לאזני יוסף בטריכי, כאשר שלח את אנשי-צבאו לאסוף צדה, ולא יכול לעלות לבדו על המורדים וגם לא רצה להשאר על עמדו, בפחדו פן ימהרו אנשי המלך לבוא בשערי העיר בעוד הוא מתמהמה, וגם לא יכול לדרחות את מעשהו ליום המחרת, כי היה יום השבת, ועלי-כן גמר בנפשו ללכוד את הקושרים בערמה. הוא צוה לסגור את שערי טריכי, פן יגלה שמץ מדבר עצתו לאנשים הקמים עליו, ולאסוף את כל הסירות השטות בים כנרת — כי נמצאו אז שם מאתים ושלשים סירות ובכל אחת היו ארבעה מִעֲתִים ולא יותר. ובסירות האלה מהר יוסף להפליג אל טבריה, וצוה על הסירות לִהְצֵר במרחק גדול מן העיר, עד אשר לא היה קל משם לראות, כי הן ריקות מאדם, והוא עם שבעת שומרי ראשו, אשר לא היו חגורי נשק, קרב אל העיר, עד אשר נראה לעיני יושביה. וכאשר ראו אותו מראש החומה אנשי-דיבו, אשר זה עתה המטירו עליו חרפות, נבהלו מאד, בחשבם כי כל הסירות מלאות אנשי-צבא מְזִיִּנים. הם השליכו את כלי-נשקם והניפו ענפי-זית, להתחנן אליו, כי יחמול על העיר.

ט. ויוסף הרבה להפחידם וליסרם בדברים, על אשר הם מְכַלִּים את כחם במלחמות אחים, אחרי שקבלו עליהם להלחם ברומאים, ועושים מעשי תעתועים לשמחת נפש שונאיהם, ואחרי זאת הוכיח אותם, כי הם מבקשים את נפש האיש, השוקד על שלומם ושלותם ואינם בושים לסגור את שערי עירם בפני הבונה את חומותיה. וגם אמר אליהם, כי יקבל ברצון את האנשים, אשר יבואו להצטדק לפניו ויתנו לו עֶרְפָּה על אמון לב אנשי העיר. לשמע הדבר הזה ירדו אל יוסף מיד עשרה אנשים מטובי בני טבריה והוא קבל אותם וצוה להוליכם אל אחת הסירות העומדות מרחוק. ואחרי-כן דרש, כי ירדו אליו עוד חמשים איש מראשי זקני המועצה, למען יקח גם את עֶרְבָתָם. ועוד מצא לו טענות חדשות להוסיף ולקרא אלי

אנשים, למען יכרות אתם ברית. ואת החובלים (הקברניטים) פקד לתפוש את האנשים ולנסוע אתם בחפזון אל טריכי ולאסור אותם בבית-הכלא. וככה אסף אליו את כל יועצי העיר שש מאות איש וכאלפים מטובי העם וצוה להוליכם בסירות אל טריכי.

י. וכל האנשים צעקו בקול, כי ראש מחוללי המרד הוא איש אחד ושמו קליטוס, ובקשו את יוסף לכלות בו את חמתו. אולם יוסף לא רצה להמית איש וקרא ללוי, אחד משומרי ראשו, וצוהו לרדת אל החוף ולקצץ את ידי קליטוס, אך לוי ירא לרדת לבדו אל המון שונאיו הרבים ומאן לעשות את הדבר. ובראות קליטוס את יוסף קם בחמתו בסירה, כאלו הוא אומר להתנפל עליו ולעשות בו שפטים, התחנן אליו מן החוף להשאיר לו אחת משתי ידיו. ויוסף נעתר אליו, אך דרש ממנו, כי יכרות את ידו בעצמו. קליטוס הוציא בימינו את החרב וכרת את שמאלו. כה נפל פחד יוסף עליו! ככה בא יוסף עם סירות ריקות ושבעת שומרי ראשו ולקח את עם טבריה בשבי והשיב אליו את העיר. ואחרי ימים מעטים ראה, כי התקוממו עליו בני העיר יחד עם יושבי צפורי, ומסר את העיר לאנשי-צבאו למשסה. וכאשר אסף אליו את כל רכוש האזרחים השיב אותו לבעליו. וככה עשה גם בעיר צפורי, כי כל חפצו היה ללמד את האנשים מוסר אחרי הכניעו אותם ובהשיבו להם את כספם משך אליו את אהבתם מחדש.

פרק עשרים ושנים

ויהודים התכוננו למלחמה. ושמעון בן גיורא הרבה שר בארץ.

א. ככה שקטו המהומות בארץ הגליל. וכאשר חדלו יושביה לריב ביניהם התמכרו להכין את הכל לקראת המלחמה עם הרומאים. ובעת ההיא בנו חנן הכהן הגדול וגדולי העם, אשר לא היו מאוהבי הרומאים, את חומת ירושלים והכינו מכוונות רבות למלחמה. ובכל קצות העיר צרפו היהודים חצים וכל מיני קלע וכלי-נשק, והמונים המונים למדו בני-הנעורים את ידיהם לקרב בלי סדר, וכל העיר מלאה תמלה ושאון. והאזרחים השקטים נבוכו מאד ורבים השכילו לראות מראש את הצרות העתידות לבוא וקראו לבכי ולמספד. גם אותות ומופתים היו אז ובשמים ובארץ ורודפי השלום ראו בהם סמן רע לעתיד, אולם אוהבי המלחמה הפכו אותם ופתרו אותם לטובה כאנת נפשם. ומראה העיר לפני עלות הרומאים היה כמראה עיר נוטה למות. וחנן חשב בלבו להשבית מעט-מעט

(או: לזמן קצר) את התכונה למלחמה, אולי יהפוך את לב המורדים ויפר את העצה הנבערה, שיעצו המקנים בשם קנאים, למען ייטב לעם. אך הוא נפל שדוד בזרוע רמה, ובדברים הבאים נספר, מה היתה אחריתו.

ב. ובמחוז עקרים (עקרבתי) אסף אליו שמעון בן גיורא אנשיריב רבים ושם את פניו אל החמס. ונקל היה בעיניו לשום לבו את בתי העשירים, כי גם את בשרם נתן למכים ומרחוק הראה לדעת, כי יהיה לרודה עריץ בעמו. וכאשר שלחו חנן וראשי ירושלים צבא להלחם בו, לקח אתו את אנשיו וברח אל השודדים אשר במצדה, ואתם ישב עד אשר נרצחו חנן ויתר שונאי נפשו, ומשם פשט כל הימים על ארץ אדום. וכאשר גדל מספר התרועים בארץ ולא חדל השד והחמס, אספו ראשי האדומים צבא והקימו שומרים בכפרים. אלה הדברים אשר נעשו בימים ההם בארץ אדום.
